

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinijeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 4.50 L, polletno
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 30.40 L
Posamezna številka 50 cent.

Seja pokrajinskega sosveta

**Upoštevanja potrebna izvajanja Visokega Komisarja —
Ukrepi proti komunistom bodo poostreni — Za izboljšanje
gmotnih razmer**

Dne 5. t. m. dopoldne ob 10. se je na poziv Visokega Komisarja sestal ljubljanski pokrajinski svet. Na sejo so prišli vsi pokrajinski svetniki, pa tudi številni strokovnjaki Visokega Komisarjata. Ekscelenca Grazioli je ob otvoritvi seje opozoril, da je to prvi sestanek sveta v 20. letu fašistične dobe, in je posvetil v imenu vseh prisotnih besede vdčnosti in zahvale Kralju in Cesarju ter Duceju.

Ko je bil prečitan zapisnik prejšnje seje, je Visoki Komisar podal nekaj izjav o političnem in gospodarskem položaju v pokrajini. Naglasil je, da se politični položaj v primeri s stanjem, kakršno se je pokazalo ob zadnji seji sveta, ni izboljšal, marveč celo poslabšal spričo delovanja skupine razkropljenih komunistov. Ta skupina, ki se je organizirala po komunističnem načinu, je zasnovala in izvedla nekaj napadov na vojake, pa tudi na Slovence, ki so sodelovali z italijanskimi oblastmi. Do resnejših dejanj je prišlo v nekaterih naseljih, kjer so napadli vojake, celo takšne vojake, ki so si nekaj dni prej tvegajoč svoje življenje močno trudili pri gašenju velikih požarov, ki bi bili lahko uničili prav tisti kraj, ki si ga je tolpa pozneje izbrala za prizorišče svojega zločinskega podviga. Neka plast prebivalstva podpira te skupine in sodeluje z raznimi sredstvi z njimi, bodisi prostovoljno, bodisi pod pritiskom strahovanja.

Visoki Komisar je nato objavil, da je bilo od 6. oktobra do zdaj ubito 39 takih razbojnikov, 10 je bilo ranjeno in so v rokah oblastev, 58 pa je bilo prijetih. Smo pa šele ob začetku ukrepov, je dejal Visoki Komisar, ki se bodo čedalje bolj ostrili, dokler komunisti in strahovalci ne bodo uničeni in dokler ne bodo za njimi uničeni tudi njihovi pomagači. Visoki Komisar je opozoril, kako je že od vsega začetka ponovno izjavil, da je italijanska vlada pravična, velikodušna, a vendar brez oklevanja trdna. Prav zaradi tega bodo ukrepi proti razbojništvu postopno poostreni. Gotovo prenašli bolj ali manj izsiljeni pristanek na govorice, okrožnice, odredbe teh štirih capinskih zločincev, kakor se je pokazal pri ljubljanskem prebivalstvu, ni v čast izobraženstvu tega prebivalstva, kajti če štiri nepodpisana pisma in štirje napadi zadostujejo, da dežela podleže peščici komunistov, tedaj je treba pač priznati, da je taka dežela vredna take usode. To je treba tudi reči, čeprav nas je volja priznati, da dober del prebivalstva ni enakih misli z zločinci.

Jasno je, je dejal Visoki Komisar, da zasledujem vedenje tega prebivalstva in da izvajam iz njega zaključke, kako si namreč prebivalstvo s svojim postopanjem ustvarja svojo lastno zdajšnjost in svojo lastno bodočnost. Zaradi blagostanja prebivalstva si želim, da bi se predvsem v njegovo lastno korist obnovilo ono sodelovanje, kakršno je bilo v prvih mesecih, a se je v teh poslednjih delno poslabšalo. Ko se izdajajo izredni ukrepi, je naravno, da zadevajo tudi onega, ki z

drugimi ni enakih misli, toda dokler bo kaj ljudi, ki bodo še verjeli, da Rusija zmaga ali da je nastala revolucija v Milanu, v Trstu, v Bologni, zaslužijo, da jih ti ukrepi zadenejo v živo.

Le smeja je vredno, če zadostujejo štirje letaki, da se ljudje ne prikažejo iz hiš. Policijska ura je bila prestavljena naprej, ob prvi prihodni taki manifestaciji bo prestavljena še na zgodnejšo uro, tako da bo ljudem ugodeno, če bodo že pokazali, da gredo radi zgodaj počivat.

Okuženo središče takega položaja je Ljubljana. Od tod izhajajo podpore, odredbe in tako dalje. Elementi, ki so prosili in nas rotili, da jih tu sprejmemo, so se znašli v vrstah oboroženih tolp. Zato lahko pride v poštev možnost, da se ti elementi in njihove družine, ki se očitno slabo počutijo med nami, pošljejo nazaj tja, od koder so prišli.

Kar se tiče podeljevanja italijanskega državljanstva, je Visoki Komisar opozoril pokrajinski svet na strogost, s katero se bo državljanstvo podeljevalo, tako da ne bo priznано tistemu, ki si ga ne zasluži.

Ekscelenca Grazioli je omenil tudi vseučilišče. Opozoril sem, je dejal, novega rektorja in dekane fakultet na neznanstveno delovanje, ki se razvija na vseučilišču. Priznati morate, da Italija ni le ostala pri prevzetih obveznostih, marveč je vseučilišče še povečala. Treba si je biti na jasnem, da bi se nikoli več ne odprlo, če bi ga bilo treba zapreti iz razlogov, ki niso odvisni od naše volje. Preden je Visoki Komisar zaključil ta del svojega govora, je izrazil željo, da bi ta njegov opomin pripomogel, da bi se tisti, ki so zašli, vrnili na pravo pot.

Ko je govoril o gospodarskem položaju, je Visoki Komisar naglasil, da je imel velesojem uspeh, ki se lahko označi za sijajnega. Velesojem se je priredil, kakor vsi vedo, v izključno korist Ljubljanske pokrajine, kajti če je bil doslej njena stalna prireditev, je tudi bistvena osnova za gospodarsko obnovo njenega tržišča. Okoliščina, da je nekaj ljudi skušalo ovirati in celo spraviti v nevarnost velesojem, ki je bil prirejen v korist Ljubljane, samo dokazuje, kakšno je pravo mišljenje teh temnih elementov nasproti prebivalstvu. Toda kljub tem poskusom je bilo, kakor je znano, na velesojem 120.000 obiskovalcev in se je na njem ustvarilo mnogo trgovinskih vezi in vse to le v korist prebivalstva. Gospodarski položaj Ljubljane ni zelo ugoden, to je znano, in brez pomoči fašistične Italije Ljubljana ne bi mogla živeti. Treba bi bilo le dopustiti, da gre svojo pot navzdol, in v malo letih bi se izčrpala do kraja. Treba je torej priznati napore Italije v njeno oporo in ustvariti nove činitelje, da bo njena bodočnost zagotovljena. Delo za ureditev in uravnavo gospodarstva je v teku in stori se vse, da bi se ohranile pri življenju vse možnosti pokrajine.

Ekscelenca Grazioli je očrtal tudi položaj odnošajev med delavci in delodajalci in vprašanje ravnovesja med plačami in cenami.

Ugotovil je, kako bo razširjenje družinskih doklad na Ljubljansko pokrajino prispevalo k nadaljnjemu izboljšanju delavskih razmer. Postopno, je dejal, se bo krajevno gospodarstvo postavilo na isto višino, kakor v ostali Kraljevini. Da bi se pa preprečilo sleherno neravnovesje, je treba pri tem ravnati postopno. Orisal je tudi položaj državnih uradnikov in nekaterih kategorij upokojencev ter dejal, da bo poskrbel za potrebne popravke. V tej zvezi je Visoki Komisar omenil višino prispevka italijanske države k pokrajinskemu proračunu. Zatem je govoril o nezaposlenosti in o podpornem delovanju. Napovedal je ustanovitev podporne ustanove, ki bo vsem zagotovila potrebno prehrano. Zgodilo se bo to tako v mestu kakor na deželi. Ekscelenca Grazioli je svet obvestil, da se pripravlja podporna akcija za otroke v okviru brezplačne prehrane otrok v šoli, ki se bo uredila po možnosti na vseh šolah. Pripravlja se tudi božično obdarovanje otrok.

V okviru dnevnega reda je Visoki Komisar obvestil pokrajinski svet o pripravah za ustanovitev pokrajinske zveze delodajalcev, tako da bo začela delovati že kmalu po zvezi delavcev. Postopno bosta tem ukrepom sledili preosnova Trgovinske in industrijske zbornice in njena sprememba v pokrajinski gospodarski svet. Nato bodo prišle na vrsto preosnove občinskih svetov v smislu korporacijskega sistema, ki omogoča vsem kategorijam delavcev sodelovanje pri vsem mestnem in pokrajinskem skrbstvu na vseh njegovih področjih, tako da koristi posameznih kategorij ne bodo ščitili neizvedenci, marveč neposredni zastopniki obrtnikov, trgovcev in ostalih stanov.

Visoki Komisar je še enkrat opozoril na načelo čisto svobodnega včlanjevanja v združenja, ki so podrejena Stranki, in je obrazložil navodila, ki jih je dal za postopno razporeditev teh združenj.

Pri naslednji točki dnevnega reda, ki se je nanašala na dobave in oskrbo z živili, je Visoki Komisar kratko označil zdajšnji položaj. O nekaterih podrobnih vprašanjih posebno glede krompirja, mleka, ovsa, govedih, premoga in lesa pa je poročal dr. Moser.

Visoki Komisar je naposled sporočil, da se je začel preučevati tudi načrt za bonifikacijo pokrajine. Ukrepi za izvedbo štirih takih javnih del se že izvajajo in ni izključeno, da se bodo dela na terenu lahko začela prihodno pomlad.

O vprašanjih, ki so se obravnavala na seji, so govorili svetniki Smrkolj, Kayka, inž. Pirkmajer, Heinrihar, dr. Slokar, Krušec, Lavrenčič, Sitar in dr. Basaj.

× Zima, ko je prvi sneg padel šele maja. Kakor piše zgodovina, so imeli v Evropi l. 1289. čudovito zimo. Tisto zimo namreč ni bilo nikjer v Evropi snega. Na drevesih je ostalo listje nedotaknjeno, pravi zgodovina, in veje so rasle lepo dalje, ne da bi bile količkej prisiljene k zimskemu spanju. Meseca februarja so dozorele jagode in tedaj so lahko trgali tudi že zrelo grozdje. Šele maja so se pojavili prvi znaki zime: začelo je odpadati listje z drevja in kmalu je začelo snežiti. Namesto pomladi so imeli šele maja zimo.

Visoki Komisar si je ogledal vlak za preselitev Nemcev

V izvajanju sporazuma za preselitev Nemcev v Nemčijo že nekaj dni vrši v kočevskem okraju nemška komisija svoje delo. V ta namen so nemška oblastva poslala v Kočevje poseben vlak, ki si ga je te dni ogledal Ekszellenca Visoki Komisar ob spremstvu načelnikov raznih uradov, ki so nameščeni v vlaku.

V vlaku so kakor rečeno razni uradi, ki naj opravijo preselitev v Nemčijo. Vlak sestoji iz 15 vagonov. Načrti zanj so bili napravljeni leta 1939. in takoj nato je bil vlak zgrajen. Že isto leto so ga uporabljali za preselitev Nemcev iz baltičkih držav v Nemčijo.

Oseba, ki se hoče preseliti, prehodi vse vagonne in opravi v štirih urah vse potrebno za pridobitev nemškega državljanstva. V teh potujočih uradih dobi listine o istovetnosti in je vključen v življenje Nemčije, kjer so mu zagotovljeni pogoji za njegov bodoči obstoj na osnovi pogojev, v katerih je živel doslej. Vlak nudi sliko velikega osrednega urada za izselitev in razpolaga v svojih uradih z vsem pisarniškimi močmi osrednega urada in omogoča gladko delo brez izgube časa. Od leta 1939. je bil poslan ta poseben vlak v razne kraje. V aprilu letos je bil v Bukovini in v Besarabiji. Od 15 vagonov je določenih za razne pisarne osem vagonov, štirje vagoni obsegajo tehnični

odsek, en vagon pa uporablja osebje.

V enem izmed vagonov so najmodernejše naprave za fotografiranje in v treh vagonih je nameščeno ravnanje z vsemi svojimi uradi. Nemški državljan, ki vstopi v prvi vagon, pove svoje osebne in druge podatke, nakar se sestavi legitimacija zanj. V drugem vagonu gre skozi fotografski oddelek in skozi radiobrzovajni urad, kjer je tudi splošni zdravniški pregled. Zdravstveno stanje vsakega posameznika se ugotovi v tretjem vagonu, medtem ko je v četrtem in petem vagonu urejena delavnica za preiskavo krvi in za druge splošne zdravniške preiskave. Urad notranjega ministrstva, ki izdaja nemško državljanstvo, do katerega ima pravico izseljenec šele po prekoračenju nemške meje, je urejen v tretjem vagonu. V sedmem vagonu je urad ministrstva za delo, ki nadzira strokovno usposobljenost vsakega posameznika in povpraša po njegovih željah za bodočnost. V osmem vagonu, ki je okusno opremljen, se preizkušajo in precenijo zmožnosti posameznikov in tu se jim izroča z majhno svečanostjo listina o nemškem državljanstvu.

Posebni vlak lahko opravi delo za preselitev 450 oseb na dan. V Kočevju deluje vlak že v polnem razmahu.

notranjski otrok pri 10 letih toliko razvit kakor belokrajinski pri 12 letih. Duševne zaostanosti pri otrokih ni mnogo. Kolikor pa je mladina duševno zaostala, izvira iz družin, ki so vdane alkoholu. Otroci se z vso pozornostjo udeležujejo preiskav. Prav tako tudi odrasli. Ko pride kolona v kraj, navadno ni velikega obiska. Ko pa ljudje vidijo ljubeznive zdravnike, postanejo zaupljivi in kar v trumah prihajajo k pregledom.

Koliko ima Sovjetska Rusija petrolejskih vrelcev

Izmed vseh držav na svetu, piše »La Stampa«, pridobivajo Zedinjene države največ surovega petroleja, in sicer na leto celih 165 milijonov ton. Na drugem mestu, čeprav daleč za Severno Ameriko, je Sovjetska Rusija. Njeno pridobivanje petroleja znaša 32 milijonov ton na leto.

Glavna petrolejska področja so v Rusiji ob Kavkazu. Odtod pride celih 80 odstotkov vsega ruskega petroleja. Najpomembnejši vrelci so v Bakuju (70 odstotkov vse ruske petrolejske pridobitve), pri Groznej (9 odstotkov) in pri Majkopu (7 odstotkov). Blizu Urala so nedavno odkrili nov Baku, o katerem pravijo, da so njegove petrolejske zaloge še mnogo večje kot tiste na Kavkazu. Središče tega novega petrolejskega področja je mesto Ufa. Na leto pridobili tukaj blizu dva milijona ton petroleja, obstoji pa možnost za velika področja.

Na področju Embe severnovzhodno od Kaspiskega jezera, potem v nekaterih pokrajinah Sredne Azije in na otoku Sahalinu so tudi petrolejski vrelci, čeprav ne tako izdatni.

Po petrolejskih vodih gre približno 25 odstotkov petroleja. Štirje glavni petrolejski vodi so: 1. Baku — Batum (vod, ki veže Kaspisko s Črnim morjem); 2. Grozni — Majkop — Tuapse — Rostov; 3. Emba — Orsk; 4. Ufa — Išembajevo. V celoti je dvoje glavnih središč petroleja: prvo na Kavkazu, drugo pa na Uralu, toda samo kavkaške črpalke delajo s polno paro druga petrolejska središča na so zdaj še samo veliko upanje za bodočnost.

Leta 1933. je Sovjetska Rusija izvozila pet milijonov ton petroleja leta 1937. pa samo dva milijona ton. Zaradi mrzličnega oboroževanja je bila prodaja petroleja drugim državam v preteklih letih zelo omejena. Leta 1940. Sovjetska Rusija ni niti več izpolnila obveznosti, na katere je pristala v pogodbi, ki jo je leta 1939. poleti sklenila z Nemčijo.

PO KROKANJU

Špela: »Kdo pa ti je umrl, da nosiš žalni trak na rokavu?«

Miha: »Ah, snoči mi je v gostilni neka neroda s cigareto prežgala rokav...«

Jetike je v naših krajih čedalje manj

Te dni je obiskala zdravstvena avtomobilska kolona Kočevje. Dolenjo vas in Ribnico in izvršila več tisoč zdravniških pregledov. Kolono vodi direktor dr. Duce, dodeljeno pa mu je šest zdravnikov-specialistov in pet zaščitnih sester. Predvsem obiskuje kolona šolske okolice, je pa brezplačno na razpolago tudi prebivalstvu z nasveti in v omejeni meri z zdravili. Do sedaj je obiskala kolona 150 krajev.

Zanimanje za obisk potujoče zdravstvene kolone je zelo veliko zlasti v oddaljenih krajih in v krajih, kjer prebivalstvo nima sredstev, da bi plačalo zdravnika. V Dolenji vasi, ki jo prištevajo med najbolj zdrave kraje na Dolenjskem, so izvršili zdravniki 1697 pregledov, v Ribnici pa celo nad 3000. Tudi Ribnica ne zaostaja za Dolenjo vasjo v zdravstvenih razmerah.

Prebivalstvo je precej zdravo, posebno razveseljivo pa je, da je jetika močno nazadovala, medtem ko so boleznj srca in prebavil postale številnejše. Zanimiva so opažanja, da imajo posamezni kraji različne krajevne zdravstvene razmere glede na posamezne bolezni. Tako so kraji, kjer je zelo pogosta golšavost, predvsem v okolici Novega mesta in v Beli krajini, medtem ko je ta bolezen na Kočevskem in Notranjskem redka.

Očesnih bolezni ni mnogo, vsaj hudih ne. Tako tudi slepcev ni mnogo. Zelo malo se prebivalstvo briga za nego zobovja, tako da je zobovje otrok prav slabo. Garj je kljub slabim stanovanjskim in zdravstvenim razmeram mnogo manj, kakor so domnevali zdravniki.

Zlasti zanimivo je opazovanje, kako se razvija mladina v posameznih krajih. Tako je

Mlinarjeva hči, žena roparskega poglavarja

Ljudska povest iz starih časov

Stel sem okrog 10 let, ko smo nekega jesenskega večera kožuhali turščico. Bili smo oče, mati in še nedorasli otroci. Že je kazal kazalec na veliki stenski uri rimsko številko devet. Jaz, moja nekoliko starejša sestra, potem mlajša sestra in dva bratca smo začeli turščici meže prikimavati. Naenkrat so se oče oglasili: »Otroci, če boste pridno kožuhali, vam bom povedal, kako se je mlinarjeva hči v Kačjem dolu na Štajerskem omožila z roparskim poglavarjem.«

Seveda smo postali hkratu vsi budni in z otroško radovednostjo pričakovali, kaj nam bo oče lepega povedal.

»No, le pridno kožuhajte in dobro poslušajte, da si boste kaj zapomnili. Torej mir,« je rekel oče in začel pripovedovati:

»Pred davnimi leti se je mlad fant, doma iz okolice Brežic, priženil k precej premožnemu posestniku v Kačjem dolu. Bil je

zelo skrben in priden gospodar. Zena mu je povila dve hčerki, Roziko in Reziko, s katerima sta imela roditelja največje veselje.

Zraven kmečkega dela je marljivi gospodar tudi kupčeval z žitom, ki ga je vozil v bližnje mesto na prodaj. Kupčija mu je šla srečno od rok. V desetih letih si je že pridobil lepo premoženje. Ob potoku, ki se je vil po njegovem posestvu, si je postavil lep enonadstropen mlin. Vaščani in ljudje iz sosednih vasi so z glavami majali, češ, saj bo postal še graščak. Ko pa so se začela mlinska kolesa vrteti, mlinski kamni mleti in stope ropotati po mlinu, ni bil vesel samo gospodar, marveč tudi sosedje in drugi gospodarji od blizu in daleč, kajti prej, ko še ni bil ta mlin postavljen, so morali po pet ur daleč voziti svoje žito v mlin.

Mlin je podjetnemu gospodarju prinašal velike dohodke. Preteklo je 20 let, odkar se

je priženil v Kačji dol. Mlin mu je povzročal toliko dela, da je komaj zmagoval obdelovanje obširne kmetije.

Začeli so se oglašati snubci. Ker je bil preobložen s skrbmi, je izročil kmetijo hčerki Rozi. Dobila je marljivega in zalega mladeniča iz sosedne župnije za moža. Stara dva s hčerko Reziko sta se zdaj umaknila v mlin in si pridržala le zraven mlina ležeče polje.

Bilo je dve leti pozneje na sveti večer. Oče in mati sta šla k polnočnicam, Rezika pa, ki je bila nekoliko prehlajena, je ostala doma za varuha. Ker sama ni vedela kaj početi, si je ogledovala očetovo orožje, katero je pripeljal s seboj, ko se je priženil v Kačji dol. Orožje je sestojalo iz puške enocevke, precej dolgim nožem in močnim dolgim mečem, tako težkim, da ga je morala oseba, če ni bila precej močna, držati z obema rokama, če je hotela zamahniti z njim.

Ko je tako občudovala orožje, ki je vedno viselo v spalnici sobi, je zaslišala v mlinu sumljiv šum.

»Kaj neki to pomeni?« je rekla sama pri sebi. »Nocoj vendar ne meljemo in kolesa stojijo. To mora biti nekaj posebnega. Videti pa le moram, kaj je.«

Vzela je dolgi meč v roke, ugasila luč in oprezno stopila v mlin.

Ker je svetila baš polna luna na jasnem nebu med neštevilnimi zvezdami, se je lahko v mlinu vsaka reč razločno videla. Ko je

Pregled vojn h in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 10. novembra nasledno vojno poročilo: Neki naš konvoj je bil na plovbi v srednjem Sredozemlju v noči na 9. t. m. napaden od angleške pomorske divizije. Zadete ladje so se kasneje potopile. Izmed naših rušilcev v spremstvu, ki so se vrgli v napad s torpedi, sta bila dva potopljena, tretji, ki je bil zadet, pa se je vrnil v lukso brez velikih poškodb. Ob zori so

naša torpedna letala pod poveljstvom poročnikov pilotov Ardita Cristiania, Emiliija Juzzolina in Adona Venturini-ja napadla sovražne edinice ter zadele z dvema torpedoma eno križarko ter z nadaljnjim torpedom še en rušilec.

Torpedna letala so sestrelila dve letali v spremstvu sovražne pomorske formacije. Nadaljne letalo je sestrelilo naše pomorsko izvidniško letalo. Sovražni letalski poleti nad Kanapanijo in Sicilijo: Beležiti je 10 mrtvih in 25 ranjenih v Napoliju, kjer je sovražno letalo, zadeto od protiletalskega topništva, treščilo v morje; v Messini nekaj ranjenih. V severni in vzhodni Afriki nobenega pomembnega dogodka na kopnih bojiščih. Nemška letala so napadla obrambne naprave v Tobruku z dobrimi učinki. Naša podmornica, ki je operirala na Atlantskem morju pod poveljstvom fregatnega poročnika Giuliana Prinija, je potopila tri sovražne ladje s skupno tonažo 25.000 ton. S to akcijo so naše podmornice na Atlantskem morju potopile že nad 500.000 ton sovražnega brodovja.

Iz poročila nemškega vrhovnega poveljstva z dne 10. t. m. je razvidno, da so na Krimu nemške in zavezniške čete dalje napredovale

in so zdaj blizu Sevastopola in Kerče. Letala hudo bombardirajo Sevastopol in Moskvo. Med Ilmenskim in Ladoškim jezerom na severu je bilo zavzeto važno železniško križišče Tišvin. Isto poročilo navaja, da znaša število vseh doslej ujetih ruskih vojakov 3.632.000. — Zadnje dni je imel Stalin govor o položaju na ruskih bojiščih. Listi pravijo o tem govoru, ki je bil precej bojevit in je navajal velike izgube Nemcev in zaveznikov, da so Stalinove številke izmišljene. Govoril je namreč o tem, da so baje imeli Nemci znatno večje izgube kakor Rusi. Razno časopisje meni, da je to zaradi tega nemogoče, ker ima pri današnjem načinu vojskovanja napadalec zmerom manjše izgube kakor tisti, ki je v obrambi in se umika.

gledala okoli, ni opazila ničesar sumljivega. Slišala pa je neko pritajeno govorjenje. Prisluhnila je, šušljanje se je nadaljevalo, a žive duše ni bilo nikjer. Stopila je k oknu, obrnjenemu proti vodi, na katerem je bila ena šipa strta. Pogledala je skozi odprtino in zagledala skupino moških, oblečenih v neke halje s kutami.

Prisluhnila je pozorneje. Možaki so govorili pritajeno in Rezika ni mogla razločno slišati njihov pogovor, ker je voda pod kolesi šumela. Vendar pa je dobro slišala zadnje besede: »Ko prideš v mlin in se prepričaš, da ni nikogar doma, daj molče z roko skozi lukno pri vretenu znamenje. Rezika se je, ko je to slišala, previdno in tiho splazila k luknji pri vretenu, stopila za zraven stoječi steber, kakršnih je v vsakem mlinu obilo, prišla z obema rokama za meč, ga vzdignila in pripravljeno za zamah držala v zraku.

Nekaj trenutkov je čakala. Tedaj pa se je v luknji pokazala glava, ozirajoča se na vse strani. Ko je možki ugotovil, da je vse mirno, je hotel zlesti v mlin. V tistem trenutku pa mu je glava odletela in se zakotalila v votlino v bližini. Niti krikniti ni utegnil neznanec, da bi bil opozoril svoje tovariše. Pogumna mladenka je potegnila zdaj še truplo v mlin in ga je poslala za glavo, nato pa porinila roko v luknjo, da je dala znamenje ostalim zunaj stoječim.

Iz Sofije poročajo: Besedilo odgovora na prestolni govor, ki se obravnava od torka naprej v sobranju, vsebuje nastopne glavne zahtevke, ki so zelo pomembne v okviru nove Evrope:

neomajna zvestoba Bolgarije do sil osi in hvaležnost bolgarskega naroda osinim žrtvam za zmagovalstvo pravice na Balkanu,

ugoden razvoj pristranskih odnosov med Turčijo in Bolgarijo, ki ju preveva medsebojno zaupanje in prijateljstvo, prijateljstvo, ki ga goji bolgarski narod do svoje nove sosedbe Albanije.

Iz Sanghaja poročajo, da

narašča napetost med Japonsko in Zedinjenimi državami.

Vtisk obstoji, da sta obe državi pred zelo važnimi dogodki. Japonska je slej ko prej pripravljena braniti svoje koristi na Daljnem vzhodu. Američani, ki so živeli na Japonskem, se vračajo v domovino. Enako so Angličani, bivajoči v Sanghaju, dobili poziv, naj takoj zapuste mesto.

Iz Sofije poročajo: Pred vojaškim sodiščem v Sofiji se je te dni začela razprava proti skupini zarotnikov, ki so bili v službi Anglije in Jugoslavije.

Ti zarotniki naj bi bili letos v aprilu vrgli zdajšnje bolgarsko vlado in izročili oblast Juriju Dimitrovu.

Ta naj bi preprečil nadaljno sodelovanje Bolgarije z državami Osi. Pri razpravi je prišlo do presenetljive izpovedi. Načelnik bolgarske policije Gragojlov je povedal, da je leta 1936, ob slovitih francosko-ruski zvezi francoska vlada, ki ji je tedaj predsedoval Leon Blum, mislila Sovjetski Rusiji dati proste roke glede Bolgarije. Državni udar, do katerega naj bi bilo prišlo letos aprila, je imel dolgotrajno državniško pripravo v Parizu, Londonu in Moskvi. Policijski načelnik je povedal tudi, da se je Dimitrov leta 1936, sešel z Leonom Blumom in da je dolgo časa imel zveze z voditelji prevratnega gibanja v Bolgariji, med njimi zlasti z znanim judoslovenskim agentom Živkovičem in z voditeljem angleškega zastopstva pri Zvezi narodov Robertom Cecilom. S tem se je Dimitrov sešel tudi leta 1939 in je od njega dobil 40.000 švicarskih frankov.

Iz Ankare poročajo: V svoji jutrnji oddaji je moskovski radio 10. t. m. izrekel zahvalo predsedniku Rooseveltu

za njegovo prijateljstvo, ki ga izkazuje boljšeštvu.

Hkratu je bila po radiu prečitana brzojavka, ki jo je predsednik Roosevelt poslal predsedniku Sovjetske zveze Kalininu ob proslavi obletnice boljšeške revolucije. Brzojavka se glasi: »Želim vam zagotoviti, da želita vlada in ljudstvo Zedinjenih držav storiti čim več mogoče v podporo vaše dežele v zdajšnjem usodnem trenutku.«

GOSPODARSTVO

Pred zimo potrebna opravila v sadovnjaku

Upajmo, da bo ta sneg še skopnel, saj je mesec november za sadjarje zelo važen mesec. Zdaj, ko se sadno drevje pripravlja k zimskemu počitku, se vrše očiščevalna dela in se zatirajo sadni škodljivci. Razen tega se zavaruje drevje proti zajcu.

Drevje je treba še pred nastopom zimskega mraza temeljito očistiti. Izžagati in izrezati moraš vse suhe veje, odstraniti pa tudi vse pregoste veje, da bo moglo solnce prihodno leto obsevati vsak list. Poleg tega odstrani vse preveč viseče in zlomljene veje, zlasti pa tudi rakaste veje, ki so začetek raznih drevesnih bolezni in silišča krvavih uši. Drevje naj se očisti vodnih pogankov in koreninskih izrastkov.

Pri obrezovanju sadnega drevja moraš pa-

ziti, da ne boš puščal štrcljev, ki začno trohneti in prehaja trohnoba tudi na deblo. Zato je videti po starih sadovnjakih toliko votlih starih dreves. Veje se obrezujejo tik debela ob vejnem obročku. Debelejše veje se žagajo na dveh mestih: najprej se veja izpodžaga spodaj in potem šele zgoraj, da se ne začesne. Večje rane je treba obrezati z vrtnim nožem in potem zamazati s cepilno smolo ali arborinom. Rane od manjših vej se kmalu zacelijo, ne da bi jih bilo potrebno zamazati. Velike luknje na deblih starih dreves naj se gladko z nožem obrežejo in s cementom zadelajo in zgladijo. Zelo velike luknje bi kazalo napolniti s kamenjem in s cementom zaliti. Skorjo, ki se lupi na deblo starih dreves, je potrebno odstraniti s strgalom. Odstopa-

Zatema se je spet s pripravljenim mečem postavila k luknji. Prikazala se je druga glava, s katero se je prav tako zgodilo kakor s prvo. Tudi to truplo je potegnila v mlin in vrgla v mlinsko votlino. Tako se je zgodilo z vsemi do 12. glave. Delala je z vso opreznostjo, da ni utegnil nobeden izmed roparjev s krikom posvariti ostale pajdaše.

Pri dvanajsti glavi pa se je dekle nekoliko prenašlo in vsekalo z mečem ploščato, tako da se je telo z glavo nazaj potegnilo in izginilo prej, kakor se je dekle zavedelo, kaj je storilo.

Pol ure pozneje sta se vrnila oče in mati od polnočnic. Rezika jima je povedala, kaj se je zgodilo, in jima pokazala kup mrličev.

Prestrašena sta jo oče in mati poslušala. Ko je končala svoje pripovedovanje, jo je oče pohvalil za njen pogum in menil: »Tisti, ki je ušel, bo povedal svojim pajdašem strašno vest, tako da se našemu mlinu gotovo ne bo nihče več upal bližati z nepoštenim namenom.«

Čez nekaj mesecev se je ta dogodek spet pojavil in nihče ni več mislil na to, da bi se roparji vrnili in znova poskusili srečo.

Pol leta po tem dogodku je prišel po potu mimo mlina mlad fant. Oglasil se je tudi v mlinu in prosil, ker se je že bližalo solnce k zatonu, za prenočišče, češ da je že zelo utrujen. Rekel je tudi, da išče službo kot mlinarski pomočnik.

Mlinarju in hčerki je bil mlad mlinarski pomočnik všeč, zato ga je mlinar vprašal, koliko bi zahteval letno plače.

Tujec mu je rekel: »Veste kaj, najprej morate vedeti, ali znam svoje delo, potem pa se bova pogodila glede plače. Ostanem pri vas mesec dni brez plače za poskušnjo.«

»Dobro,« je bil mlinar zadovoljen.

Ko se je spravila Rezika spat in je tudi novi pomočnik zlezel v svojo posteljo, je stopila k mlinarju njegova žena, Rezikina mati, in mu zašepetala: »Čuješ, ta človek mi ni všeč. Pošteni ljudje ne gledajo na čudno. Nekaj mi pravi, da nam bo prinesel še nesrečo.«

»Kako si čudna,« ji je ljubeznivo odgovoril mož. »saj bo en mesec na poskušnjo. V enem mesecu pa ga že bom pretehtal, ali je pošteni ali malopridnež. Zdaj pa se spravi k počitku! Le zaupaj mi, bom že previden, saj nisem več otrok.«

Tako je pretekel mesec. Miha, tako je bilo ime novemu hlapcu, je bil marljiv človek in kazal je največjo poštenost. Mlinar ga je za stalno vzel v službo in pogodila sta se za 20 goldinarjev letne plače, kar je bilo v tistem času velik znesek.

Novi mlinarski pomočnik Miha je bil največ na vožnjah. Bil je vsak teden komaj po en dan doma. V mesto je vozil mlinske izdelke, iz mesta pa žito in druge reči.

joča skorja je namreč varno skrivališče raznih škodljivcev. Seveda je pri tem delu paziti, da se mlada zelena koža ne poškoduje.

Da se zavaruje drevje pred mahom in lišaji, se namažejo debla z apnenim beležem. S tem se pokonča mnogo mrčesne zalege in se ohrani gladka, zdravja skorja. Z beležem se obvaruje skorja pred zimskimi solničnimi žarki, ki so drevju večkrat zelo škodljivi. Solnčna toplota namreč oživi drevesni sok, ki v hladni noči zmrzne, da skorja popoka.

Apneni belež se pripravi iz zmesi ugašene apna in nekoliko živalske krvi, ilovice in kravjaka. Ako se pa beležu prida še nekoliko arborina, se obvaruje drevo tudi pred zajci. Drevje se pobeli še pred zimskim mrazom, da se more belež na debelu dobro posušiti. Ovijanje debel s slamo, kar delajo nekateri sadjarji, ni priporočljivo. Slama je

varno zavetišče mrčesu in daje drevju preveč toplote, zaradi česar prehitro oživi drevesni sok.

Ko je vse to delo opravljeno, se mora sadnemu drevju tudi pognojiti. V pozni jeseni ali pozimi se gnoji sadnemu drevju s trdimi gnojili, kakor so hlevski gnoj in kompost. S tekočimi gnojili (z gnojnico ali stranišnim gnojem, ki delujeta zelo hitro) se gnoji šele v zgodnji pomladi. Zgodaj jeseni gnojiti s trdimi gnojili tudi ni priporočljivo, ker bi se drevesa prepozno začela pripravljati na zimo in bi lahko pozebla. Kadar se gnoji sadnemu drevju s hlevskim gnojem ali kompostom, je treba izkopati pod drevesno krono 25 do 30 centimetrov globoke in pol metra široke jareke, ki jih napolnimo z gnojem, pomešanim z zemljo, in jih nato pokrijemo s prstjo.

Najvišje dovoljene cene na ljubljanskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki rabnikov, prodajalcev in pridelovalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisarju predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani za teden od ponedeljka 10. t. m. zjutraj do nedelje 16. t. m. zvečer. Visoki Komisar je cene odobril. Cene so nastopne:

Domači krompir na drobno 1.20; zelate glave na drobno izpod 10 kg 0.60, zelate glave na debelo 0.50; kislo zelje na drobno 2; repa na drobno izpod 10 kg 0.70; repa na debelo 0.50; kislja repa 2; rdeče zelje 1; ohrovt 0.80; cvetača 3.20; brstni ohrovt 5; koleraba 1; koleraba do štirih kosov na kilogram 1.50; rumena koleraba 0.50; rdeča pesa 1.50; rdeči korenček brez zelenja 2.50; rumeno korenje 0.50; šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.20; peteršilj 2.50; por 3; zelena 2.50; črna redkev 1.20; osnaženi hren 3; domača čebula 2; šalota 2; česen (25 glav na kilogram) 4; otrebljena endivija 3; veliki otrebljeni motovilec 6; mali otrebljeni motovilec 8; mehka špinača 2.50; trda špinača 1.50; liter suhih bezgovih jagod 3; liter šipka 2; kilogram letošnega suhega lipovega cvetja 20; domača žlahtna namizna jabolka 3.40; domača jabolka I. vrste 3; domača jabolka II. vrste 2; nagnita obtočena in črviva jabolka za vkuhanje 1.50; domače hruške od 2 do 4; domače kutine 3; žlahtno domače grozdje 4.50; domače grozdje samorodnic (izabela, šmarnica) 3; domači kostanj 3; gobe: a) rumeni in rjavi ježek, štorovke liter 1; b) liter lisič in večjih zimskih kolobarnic (mraznic, sivk) 1.50; c) liter sirovk, možka (jelenovega jezika), žemljeveca, ovčjega vimena 2; d) liter malih sivk za vlaganje (mraznic) 2.50; kilogram mladih

čebularjev ali maslenk 3; kilogram jurčkov z zaprtimi klobuki 10; kilogram jurčkov z odprtimi klobuki 6; kunci žive teže 10 lir.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, ki je pridelano v Ljubljanski pokrajini, ker je za blago iz drugih pokrajin v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 4. na oranžnem papirju. Vse te ali nižje cene morajo biti vidno označene pri blagu, navedenem v ceniku.

Domači zdravnik

Oslovski kašelj ni tako nedolžna bolezen

Znano je, da je oslovski kašelj zelo nalezljiva bolezen, ki se loteva otrok vsake starostne dobe, pogosto pa tudi odraslih, zlasti žensk, ki strežejo obolelim otrokom. Res je sicer, da ta bolezen pogosto mine brez posledic, toda včasih so posledice tudi hude. Precej je celo smrtnih primerov, če starši otroka, obolelega za to bolezen, preveč zanemarijajo.

Ljudje običajno mislijo, da je edini učinkoviti zdravilni način proti oslovskemu kašlju ta, da bolnik »spremeni zrak«. Bilo bi še razumljivo, če bi prenesli bolnega otroka iz zaprtega prostora in obljudenega mesta nekam na deželo, kjer je zrak čistejši, vendar pa se dogaja pogosto tudi to, da prenašajo bolnika iz kakšnega majhnega podeželskega kraja k so-

rodnikom v gosto naseljeno mesto. Takšna »menjava zraka« je seveda nesmiselna in po vrhu še nevarna, kajti na ta način se bolezen prenaša iz kraja v kraj.

Kadar je oslovski kašelj v kakšnem kraju razširjen, je predvsem treba zdrave otroke, zlasti najmanjše, varovati vsakega dotika in bližine otrok ali odraslih, ki imajo kakršenkoli kašelj, tudi najnavadnejši, kajti s tem se običajno začne tudi oslovski kašelj. Nadalje naj zdravi otroci ne prihajajo v dotiko z osebami, ki strežejo bolnikom, obolelim za to bolezen. Nevarnost, da se nekdo nalezje oslovskega kašlja, je največja v prvem stadiju, ko ta bolezen še ne kaže svojih značilnih napadov. Od šestega tedna obolezlosti dalje je nevarnost čedalje manjša. Če se je v družini z zdravimi otroki pojavil primer oslovskega kašlja, je nad vse priporočljivo te zdrave otroke napraviti odporne proti tej bolezni s tremi ali štirimi vbrizgi cepiva, ki vsebuje štiri do 20 milijard mrtvih klic v vsakem kubičnem centimetru. To je seveda ukrep, ki ga more predpisati in izvršiti samo zdravnik.

Cepivo ima manjši učinek v primeru, če se je bolezen že razpasla. Vendar pa utegne imeti še znatno zdravilno moč, če ga bolni otrok dobi pravočasno, najbolje v prvem stadiju obolenja, to je v prvih dneh, ali pa ob začetku drugega stadija, ko se pojavljajo krčeviti napadi kašlja.

Včasih z vsemi ukrepi ne moremo preprečiti razvoja bolezni. V teh primerih pa lahko vsaj zmanjšamo njeno silo ali pa preprečimo pridružitve kake druge bolezni, kar terja več smrtnih žrtev kakor bolezen sama na sebi. V ta namen moramo predvsem skrbeti, da dobi bolnik primerno, zdravniško predpisano hrano, ki naj mu ohrani telesne sile za odpor proti bolezni sami ali pa proti drugim morebitnim okuženjem. Dalje moramo skrbeti, da dobi bolnik čim več zdravega zraka. Ko s svojo boleznijo ne more več ogražati druge otroke, in to je najmanj en mesec po nastopu krčevitih napadov kašlja, ga lahko pošljemo tudi v drug kraj na spremembo zraka. Seveda pa ima to učinek le tedaj, če ga pošljemo res nekam na boljši zrak. Izgibati se moramo vsega, kar bi bolnega otroka sililo h kašljanju. Kadar pa ima napad, ga ne smemo strašiti, temveč ga moramo miriti. Primerne blažilne pripomočke naj predpiše zdravnik. Zlasti je dolžnost staršev poklicati zdravnika, če se oslovskemu kašlju pridruži še kaka druga bolezen. Predvsem morajo starši, da ponovimo, paziti na to, da se zdravi otroci ne nalezijo te bolezni. Razumni starši bodo z vso strogostjo pazili na to, da zdrav otrok ne pride v bližino bolnega.

Kakšni dve leti zatem je začel postajati Miha tih in žalosten. Ker je bil Reziki všeč in ljub, jo je začelo skrbeti, da ne namerava morda opustiti službo pri njenem očetu. Ko je bila Miha nekoč s konji doma, ga je Rezika kar naravnost vprašala, zakaj je tako potrta.

Miha se je obrnil k njej in jo ljubeznivo pogledal: »Kaj bi ne bil otožen, ko me skrbi prihodnost. Ta skrb me dela žalostnega. Če se bom hotel preskrbeti za prihodnost, bom moral službo pri vas odpovedati in se ločiti od...«

»No, od česa? Le povej mi, meni smeš razložiti svoje težave,« je govorila Rezika.

»Ne upam se,« je odvrnil Miha.

»Ali je to tako velika skrivnost, da bi jo jaz ne smela izvedeti?«

»No, naj bo, odkritosrčen hočem biti. Vidiš, meni se bodo leta približala k starosti in ne bo več dolgo, ko bom začel stopati po stopnicah življenja navzdol, a ne bom iz lastnega ognjišča. Vidiš, Rezika, rad bi se kam priženil. Zdaj pa reci, da morda nisem po pravici žalosten.«

»Kar miren bodi in brez skrbi, saj pri nas si kakor domač in vsi te imamo radi. Ženiti se ti tudi še ne mudi. Vidiš, saj se meni tudi ne, čeprav sem že v tistih letih, ko se druge možijo,« je rekla Rezika in močno zardela.

Miha se je opogumil, prijel Reziko za roko in dejal: »Veš kaj, morda pa bi se midva

vzela in bi skupaj z očetom in materjo živeli. Mlin naj bi še oče imeli v svoji oskrbi in lasti, kolikor časa bi hoteli.«

»Vprašaj očeta, jaz nimam nič proti temu. Če so starši zadovoljni, se bova vzela,« mu je ljubeznivo odgovorila Rezika.

Čez tedne po tem pogovoru med mladima dvema so se nekega večera, ko so odvečerali, živahno pogovarjali. Zdajci pa je prijel Miha očeta za roko in rekel: »Oče, tri leta bodo potekla, odkar sem pri vas v službi. Gotovo ste me v tem času natančno pretehtali, tako da poznate vse moje slabe in dobre strani. Ali bi mi zaupali in hoteli dati hčerko Reziko za ženo? Za doto ne vprašam, sem zadovoljen, da smemo vsi skupaj živeti. Gospodarite le sami, kakor dolgo hočete. Midva z Reziko pa vam bova pomagala, kolikor bova zmogla.«

»Dobro,« je rekel oče, »ker te poznamo, da si bil priden in pošten vsa tri leta, odkar si pri nas, boš gotovo takšen tudi kot mož Rezikin in moj zet. Prepričan sem, da mi boš še v naprej tako pomagal pri gospodarjenju. Dolgo se tako ne bom več ukvarjal z mlinom, potem pa bom izročil gospodarstvo vama. Ali ti je prav, Rezika? Ali hočeš Miho za moža?«

»Če je vama z materjo po volji, je meni tudi,« je odgovorila Rezika.

Čez nekaj tednov so napravili kratko, a veselo ženitovanje. Vse se je veselilo, po-

sebno pa še novoporočeni par. Samo mater je neka čudna skrb stalno morila. Zmerom ji je nekaj pravilo, da ne bo prav. Ko je pa videla, da je oče zadovoljen in Rezika srečna, je skrbna mati svojo skrb skrivala in je ni povedala nikomur.

Vse je šlo po starem: Miha je vozil, Rezika pa je pomagala pri gospodinjstvu in poljskem delu. Bližala se je že skoro leto dni, kar sta bila Miha in Rezika v zakonu.

Neko nedeljo popoldne, ko so sedeli v utici pred mlinom, je nagovoril oče navzočne: »Če vam je po volji, boš ti Miha jutri zjutraj zapregel in se odpeljemo k notarju, da napravimo pismo. Gospodarstvo izročim vama. Naj še vama Bog da srečo, kakor jo je dal meni.«

Drugo jutro na vse zgodaj so se odpeljali starši in mlada dva k notarju delat pismo. Doma sta za časa odsotnosti mlinarjevih varovala mlin in opravljala najnujnejša dela Roza in njen mož.

Nekaj tednov potem, ko so napravili pismo in je mlinar izročil gospodarstvo Mihi in Reziki, pri čemer si je izgovoril samo dosmrtno gospodarjenje v mlinu, je nekega večera mladi gospodar izrekel željo, da bi šel rad malo na svoj dom. Nagovarjal je tudi svojo ženo, naj ga spremlja, da bi jo spoznali njegovi sorodniki. Njo ni mikalo hoditi od doma, na vedno prigovarjanje moža se je naposled vdala njegovi želji in odpeljala sta se z vozom v možovo domovino. (Dalje)

Zivljenje je polno nerešljivih ugank...

Zgodijo se včasih reči, ki so tako čudovite, da človek, ko jih izve, ne ve, ali so pravljice ali pa nenaden utrip nekakega skrivnega boljšega življenja v človeku.

Bila sta ženina in nevesta, ki sta čakala sedemindvajset let drug drugega. On si je služil denar v Ameriki, ona v uradu. Nihče izmed njegovih znancev ni vedel, da on še živi; nihče ni mislil, da čaka ona na to, da se bo on vrnil nekega dne iz Amerike z denarjem, s katerim si bosta postavila svoj dom. In vendar sta si vsak teden pisarila skozi sedemindvajset let. Spoznal sem ju, že oba siva in nadložna, ko sta na novo leto sklenila, da se že v predpustu poročita. Oba sta mi prav šegavo pripomnila, da bi morda utegnili biti pozneje že prepozno.

Nekje na kmetih sta živeli dve prijateljici, obe hčeri trdnih kmetov. Prišel je trenutek, ko bi se morali ločiti. Starejša se je namreč poročila z nekim uradnikom. Ne! Prijateljica je šla z njo kot služkinja, ostala pri njej do močve smrti, ostala še dalje, kupovala s svojo plačo otrokom knjige in priboljške in še po materini smrti brez tuje pomoči izboljšala vse štiri in jim priskrbela službe.

Spominjam se dogodka iz mladih let, o katerem včasih mislim, da sem ga le sanjal.

Kot dijak sem stanoval v neki predmestni hiši, visoko v podstrešni sobi nad četrtnim nadstropjem. Od tam sem gledal skozi goste, sajasto ozračje mimo navpičnih, zmerom kadečih se dimnikov, kako so begale po ulicah temne postave — same, po dve skupaj in v gruclah, kako so se pod menoj na dvorišču igrali otroci, katerih kričanje je ponehalo šele z nastopom mraka.

Ali ste že gledali na življenje tako od daleč? Toda nočem vam govoriti o tem, povedati vam hočem le čudno zgodbo o neki ženski, potepiniki in pijanki, ki je stanovala s svojim kot trstika dolгим in suhim možem v isti hiši v tretjem nadstropju. On je bil tapetnik, ona nekdanja perica. Često sem jo srečal pozno ponoči opotekajočo se na cesti ali pa ležečo pred hišnimi vrati: debelo, zabuhlega obraza, blebetajočo nerazumljive besede. Kakšna gnusoba! Ko sem potem prišel do tretjega nadstropja, do vrat tapetnikovega stanovanja, sem trikrat pozvonil in odhitel proti svoji podstrešni sobici. Tako je storil namreč vsak iz hiše, ako je našel ono žensko ležati pred vežnimi vrati. Na vrhu stopnišča sem potem počakal, da sem čul tapetnika odkleniti vrata, da je ozek žarek luči razsvetlil strop nad menoj, in nato sem slišal njegove po stopnicah drsajoče korake, ko je šel po ženo.

Nikdar ni bilo treba drugih zvoniti. Gotovo so imeli ljudje prav, da so tapetnika imenovali norca. Vendar sem čutil jaz, ko sem gledal ono dolgo suho postavo, kako je vlekla težko sopečo in s sklonjeno glavo debelo žensko od stopnice do stopnice, in to noč za nočjo brez besede, da to ni pojav iz življenja, da ta mož tudi norec ni!

Neke noči me je prebudilo hripavo kričanje z dvorišča. Skozi okno sem videl ono žensko, kako se je omahovaje oklepala razcapanega pijanca, ki se je rogal drugemu, od katerega pa sem videl le gugajočo se senco.

»O, ne, moja je...«

»Da, da, on pojde z menoj, veš, on...«

Hripavo zmerjanje, psovanje, kletve, in potem je planila senca onega drugega naprej in udarila z nekim predmetom žensko po glavi. Zamolkel padec, pijanca pa sta se obrnila in zbežala po stranski ulici. Kmalu nato so se po-

kazale v hiši luči; prišel je tapetnik s sosedi in so žensko odnesli.

Drugo jutro je moral tapetnik na delo in ker mu je žena ležala še v nezavesti, je prosil sosede, da bi pogledali od časa do časa k njej. Ko se je opoldne vrnil, žene ni našel doma. Tudi v nobeni gostilni je ni izsledil.

Proti večeru pa je nekdo prišel s pokopališča in je hitel praviti ljudem, da je ono žensko našel in da so jo že odpeljali v bolnišnico. Stal sem na vrhu stopnišča in sem slišal spodaj vprašanje: »Kje jo je našel?« Potem sem čul razločno, da jo je našel ležati nezavestno pred grobom njene matere.

Iz tretjega nadstropja se je utrgal pridružen vzdih, nato so se s hrupom zaprla vrata in slišal sem ljudi, ki so se molče razhajali.

Imela pa je ona ženska majhnega zanikrnega psa in prijatelja slepca.

Slepca sem često opazoval, kako je noseč

citre na rami s palico tipal naprej ob hišah, zavijal s presenetljivo varnostjo pri križiščih čez ceste in tipal s palico dalje ob hišah.

Dva dneva po onem dogodku je opoldne prišel v našo hišo slepec in pozvonil pri tapetniku. Čez nekaj časa sem ga videl vračati se z onim zanikrnim psičkom, ki se je veselo zaganjal vanj. Ko je stopil iz hiše, je zavil na levo in se prtipal do javne bolnišnice, kamor so bili prepeljali ono žensko.

Usmiljenka ga je povedla k njej v veliko sobo. Z veseljem laježem je skočil psiček na posteljo, slepca pa je posadila sestra na stol poleg nje.

»Prišel sem, veš, sem slišal, da si v bolnišnici. Pa psa sem ti tudi privedel...« Šel je s tresočo roko čez blazino, začutil njene lase, jih začel gladiti in ji govoril nežne besede. Zdajci je stresel njegovo nepremično postavbo, zahtela je tudi ona in potem je zacvilil še psiček. Bolniki v sobi so se vznemirili in se radovedno obračali. Pa je prišla sestra in odvedla njega s psičkom vred iz sobe. Druga dneva ga niso več pustili k njej.

Kmalu nato se je moral tapetnik na željo vseh strank izseliti. Od tedaj nisem čul ničesar več o njem in njegovi ženi.

E.P.

Ženski vestnik

Za kuhinjo

Makarone lahko pripraviš z jabolki. Popari makarone z vrelo vodo, dobro operi v mrzli vodi, pristavi z osoljenim kropom in na pol skuhaj. Kisla jabolka olup (ali pa tudi ne) in zriblji. Zatem nekoliko namaži z mastjo kozo, deni vanjo tenko plast makaronov, nato tenko plast zribljih jabolok, potem spet plast makaronov in tako naprej. Vrhna plast naj bodo spet makaroni. Na jabolčne plasti natresi vsaj malo sladkorja. Kozo postavi v pečico in peci pol ure.

Juha iz kislega zelja. Pol kilograma kislega zelja nekoliko razreži in kuhaj z lavorjevim lističem. Na masti prepraži nekaj moke (dobra je tudi sojina moka), nekaj sesekljane čebule in za nožev konico sladke paprike. Prežganje zalij z vodo ((če imaš juho, pa z njo) in prideni kuhanemu zelju. Juha naj dobro prevre. Dodaj ji lahko nekoliko kuhanih makaronov.

Ohrovtova solata. Manjše, trde ohrovtove glave prereži po storžicu navzdol na štiri dele in jih skuhaj v slanem kropu. Ko so mehke, jih previdno poberi na krožnik in odcedi. V skledici zmešaj olje, kis, poper in žličko gorčice ter s tem oblij ohrovt.

Enotna moka za jabolčni zavitek. Če enotno moko preseješ, se da s potrpežljivostjo porabiti tudi za jabolčni zavitek. Samo nekaj sladkorja moraš imeti, da jed ni prekisla. Enotna moka je dobra celo za torte, če pač imaš druge reči, ki so za torto potrebne. Poskusi.

Praktični nasveti

Bolno potenje se da vsaj omejiti. Neprijetno je za človeka, če se stalno prekomerno potiš. S previdno telesno nego se da takšno potenje vsaj omejiti, če že ne odpraviti. Proti prekomernemu potenju pomaga pogosto umivanje s hladno vodo, v kateri se je kuhala hrastova skorja. Tudi hladna voda, kateri dodaš nekaj korja, je dobra. Za obraz uporabljaj proti potenju toaletni kis in alkoholne toaletne vode kot dodatek navadni vodi. Za roke prilijemo vodi tri odstotke k'isa. Najneprijetnejše je potenje nog. Poteče se noge umivamo dvakrat dnevno z mlačno vodo in z milom, nato pa jih kopljemo pet minut v vodi, v kateri so trije odstotki formalina.

Čiščenje kovinske posode. Železo rado zarjavi, zato moramo imeti železno posodo zmeraj suho in malo mastno. Če to posodo umiješ, jo deni na ognjišče, da se čisto posuši, nato pa jo shrani v suhem prostoru. Če železna posoda zarjavi, jo zdrgni s petrolejem in oplakni v vodi s sodo. Tako posodo, ki je zmeraj le za mast, je najboljšo čistiti samo s papirjem in s soljo. Aluminijske posode imamo čedalje več. Ta posoda se kaj lepo sveti, če jo pravilno čistiš. Ne smemo je umiti s sodovo vodo. Če želiš, da se sveti nova, stori takole. Vzemi

nežno volno iz jekla, vodo in milo ter posodo operi. Drgni zmeraj na eno stran, da ne bo zarez. Nato jo oplakni, dobro osuši in usveti s suho kredo. — Nikel, medenino in baker čistimo s kislinami. To so jesih, ostanki piva, kislo mleko. Nato posodo oplakni in dobro osuši. V takih posodah ne smeš nikoli shraniti jedila.

Nekaj zanimivosti iz zimskega spanja živali

Izmed naših živali spadajo med zimske spalce hrček, netopir, polh, jež in še mnoge druge. Ob koncu oktobra zlezejo ene prej druge pozneje v svoja skrivališča in zaspe. Pri tem pade njih telesna toplota zelo nizko. Tako pri hrčku od prvotnih 39 na osem stopinj Celzija. Srce jim začne utripati počasneje in tudi kri se jim ne pretaka po žilah več tako hitro kakor prej. Vsa izmenjava snovi je omejena, tako da komaj še lahko govorimo o nji.

Žival, ki se pogreznje v zimsko spanje, ne izključuje v sebi snovi proti okuževalnim činiteljem, vendar pa žival okuženju ne podleže v tem času bolj kakor poleti ali pa celo še manj.

Če vbrizgnemo med zimskim spanjem hrčku jetične bacile v kri, spi mirno do pomladi in se tudi mirno zbudi, potem šele dobi jetiko in pogine. Če ga med spanjem okužimo s tetanusom, dobi krče šele pomladi po svojem prebujenju.

Na prvi pogled se zdi zagonetno, da dremlejo bacili skupaj s svojim nosilcem do pomladi in da ohranijo pri tem vso moč, odnosno zahrbtnost. Razlaga je pa kaj preprosta. Bacili potrebujejo tudi pri zadostni prehrani za razmnoževanje večjo toploto. Pri nizki toploti se ustavi v njih življenje tako kakor pri živali, pogreznjeni v zimsko spanje.

× Najstarejša domovina Slovanov je bila okoli Dnjepra. Profesor dr. Vasmer z berlinskega vseučilišča je na podlagi svojih preučevanj, ki jih je nedavno dovršil, ugotovil, kje je bila prvotna domovina Slovanov. Pravi, da imena rek v vzhodni Galiciji, v Voliniji in tudi v pokrajini, kjer stoji mesta Mogilev, Kijev, Orel, Minsk, Smolensk in Poltava, dokazujejo, da so na vsem tem področju v starodavnih časih bivali Slovani. Od srednjega Dnjepra in iz dežel okoli Pripet-skih močvirij je to indoevropsko pleme, ki je danes tako zelo razširjeno, vdrlo pozneje v severne, zapadne in vzhodne pokrajine zdajšnje Rusije. Verjetno je gospodstvo Gotov vplivalo na Slované, da so postali bojevitelji in močnejši.

Poravnajte naročnino!!!

„DOMOVINA“ in mladina

Odkdaj so na Plešivcu globoki prepadi

Narodna pripovedka

Zeleno Pohorje in Plešivec, ki pa sicer ne spada več pod Pohorje, sta polna prirodnih krasot, ki jih vsako leto občuduje na tisoče izletnikov. Med najlepše izletne točke spada gotovo hrib sv. Uršule na Plešivcu. K sv. Uršuli prihaja vsako leto tudi mnogo romarjev. Čudovita je ta pot k sv. Uršuli. Kakor da tod povsod še živi stara pravljica v vsej svoji čarobni krasoti.

Med drugim so globoke zemske vdrtine na Plešivcu predmet številnih pripovedk, ki krožijo med ljudstvom tod okoli. Ena izmed pripovedk pravi, kako so te vdrtine nastale.

Blizu Plešivca, zatrjuje pripovedka, je živel krut graščak, pod čigar področje je spadala tudi plešivska planina. Bila je njegovo lovsko področje. Bilo je tedaj na tem planinskem svetu mnogo vsakovrstnih živali, na katere so vsako leto po večkrat napravili lov graščak in njegovi prijatelji.

Kmetje so pod graščakovo krutostjo zelo trpeli. Med graščakovimi tlačani je živel tedaj kmet, ki je bil zelo pobožen. Za njegovo pobožnost ga je Bog poplačal, da je imel zmerom veliko srečo. Temu kmetu je nekoč krava povrgla dva junčka dvojčka, ki sta dobila zlate rogove.

Oho! graščaku božja naklonjenost nasproti kmetu ni bila všeč. Neprestano je iskal priložnosti, da je pobožnemu kmetu kakšno zagodel. Ko je izvedel, da se kmet zlasti strogo drži zapovedi, da ob nedeljah in praznikih ne smeš delati, je na dan pred

praznikom sv. Uršule poslal h kmetu sla z zapovedjo, da mora kmet na praznik zapreti junca z zlatimi rogovi in popeljati graščaka na hrib.

Kmeta, ki je ta dan nameraval posvetiti molitvi v cerkvi sv. Uršule, je zapoved hudo zadela. Ko je zvečer potrt krmil volička in vzdihoval, se je eden izmed voličkov oglasil: »Nikar ne vzdihuj, temveč stori jutri, kakor ti je ukazal graščak. Pazi samo, da boš na kraju, kjer se pot obrne, prerezal z nožem goz (usnjat pas, za katerega se pritrudi oje).«

»Zakaj naj to storim?« je vprašal prese- nečeni kmet.

»To boš že videl,« je rekel voliček, utihnil in ni izpregovoril besede več.

Drugega dne zarana so prišli graščak, valpet in več grajskih pisarjev. Kmet je brez obotavljanja zapregel oba volička v voz in pognal navkreber.

Ko so se pripeljali do ovinka, je kmet ustavil voz, vzel nož in prerezal goz.

V tistem trenutku je zagrmelo, da se je stresla zemlja. Pod vozom je zazijala strašna odprtina. Volička sta se odtrgala in voz se je pogreznil v prepad, iz katerega je švignil plamen. Kmet se je nato z voličkoma vrnil domov in povedal, kako strašna kazen je zadela brezbožnega graščaka.

Se danes mečejo romarji kamenje v ta prepad kakor v potrdilo, da je Bog po pravici kaznoval hudobneža.

Predjamski grad pri Postojni

Kako je tržaški glavar Ravbar oblegal največjega roparskega viteza naše dežele

Med Kraševci in Vipavci, pa tudi Gorjani in Brici je znan Predjamski grad. Po svoji edinstveni legi je nedvomno med najzanimivejšimi na Pivki, Krasu, v Vipavski dolini, Gorah in Brdih. Dobri dve uri od Postojne imaš do znamenitega gradu, ki je bil zgrajen v veliki skalni duplini. Vsako leto prihajajo ljudje z raznih krajev, da si ogledajo pomenljive zanimivosti Postojnske jame. Obenem se pa mnogi potrudijo do bližnjega Bukovja, odtod pa v Predjamo, kjer lahko občudujejo romantično lego zgodovinskega gradu.

Med ljudstvom postojnskega okoliša krožijo o zgodovini Predjamskega gradu različne pripovedke. Tam na sredini poti med Velikim otokom in Zagonom sem srečal starčka, ki je bil telesno zelo dobro ohranjen. Pa zgovoren je bil. O letini sem ga vprašal, o kmečkem delu, o drugih rečeh, ki zanimajo vsakega kmečkega gospodarja Tržaške in Goriške pokrajine. Razgovor je nanesel tudi na slavnj Predjamski grad, in tedaj me je očanec povabil v bližnjo gostilno, kjer mi je pripovedoval tole zgodbo o Predjamskem gradu in največjem roparskem vitezu naše dežele, ki se je skrival v njem.

»Poslušajte,« je začel očanec, »zgodbo iz starih časov. Nas kmečke ljudi zanimajo dogodki, ki so se pripetili na teh gradovih, ker so prinesli konec grajski gospodi. V tistem Predjamskem gradu, ki ste si ga ogledali, je namreč živel v srednjem veku najbolj nevaren roparski vitez vse naše dežele. Gotovo ste že kdaj slišali o tem nasilnem možaku. Bil je to Erazem Predjamski. Dvanajst neugnanih hlapcev je imel pri sebi. Z njimi je strahoval vso okolico. Zapuščal je grad in prežal po bližnjih cestah, da je koga izropal.

Ko si je naropal dovolj blaga, se je umaknil v svoj grad v globini prostorne kraške jame. Tam je s svojimi hlapci jedel, pil in se zabaval, dokler mu niso pošle naropane jestvine in dokler se ga niso polastile skomine po tujih dragocenostih. Potem je znova šel na prežo. Vse je bilo dobro došlo, kar je prišlo v roke Erazmu Luegerju ali njegovim krvoločnim hlapcem.

O teh razbojništvih predjamskega gospoda pa je izvedel cesar na Dunaju. Takoj je naročil tedanjemu tržaškemu glavarju Gašperju Ravbarju, da mora zloglasnega Erazma zajeti ali ubiti. Bilo je menda okoli leta 1480. ali 85., tako so nam rekli gospod učitelj v šoli, ko se je pojavil pred gradom glavar Ravbar s cesarskimi četami. Začelo se je obleganje, ki je trajalo dolgo časa. Erazem je zasmehoval oblegovalce, saj so bili iz gradu skopani podzemski rovi tja do Vipave in pobočij Nanosa. Tod je dobival iz Vipave, cesar si je zaželel. Toliko je imel vsega, da je lahko metal oblegovalcem iz grajskih odprtini moko, meso, ribe, sadje in piščance. Nekega dne jim je vrgel celo spečenega prašička.

Ravbar je spoznal, da mu obleganje ne bo nič koristilo. Pomagal si je drugače. Priložnost je dal Erazmu Lueger sam s tem, ko je sporočil Ravbarju, da mu bo poslal vsak dan darila, če dovoli njegovemu hlapcu, da pride v tabor z darili in da se hlapcu ne bo nič zgodilo. — Veste, kaj se je potem zgodilo?« je pristavil starček in na kratko končal zgodbo z besedami: »Ravbar je pridobil hlapca na svojo stran. Podkupil ga je in nekega dne, ko je šel Erazem na stranišče, so zagrmeli na hlapčovo opozorilo Ravbarjevi mali topiči, naravnani naravnost v domene-

no smer. Erazma so našli v stranišču ubitega. Vidite, takšen je bil konec viteza razbojnika. Grad so zavzeli Ravbarjevi vojaki. Polagoma je grad razpadel, dokler ni grof Kobencelj dal zgraditi novega s steno ob odprtini velike jame.«

Zahvalil sem se starcu za pripovedovanje, ki je poživilo zanimanje za čase, ko je prihajalo iz mnogih gradov veliko zla na ubogi kmečki rod, ki pa je ostal, ko so gradovi že davno razpadli.

Vinko, Muki in kolač

Kolač prinesla teta je Kristinka, da malega obdarila bi Vinka, za hrbotom Muki sline kar požira, v kolač svoj pogled poželjivo upira!

»No, prosi, Vinko!« teta dečku reče, a Vinko noče, rajši trmo peče. Takoj kolač za hrbotom teta skrije in Muki bliže k teti se privije.

Pozna že kuža svojega fantička: od trme te je zmerom kaj dobička. Ko blisk v kolaček Muki zob zaseka, obupno Vinko trmastí zaveka.

Za mlade ugankarje

Čarobni lik

1.				a					
2.				č	č	i			
3.			i	k	k	m	m		
4.	o	o	o	o	r	r	r		
5.		r	r	r	t	t	t		
6.				t	t	ž			
7.						ž			

1.) Soglasnik. 2.) Živalca, ki živi pod zemljo. 3.) Mesto v Dalmaciji. 4.) Oseba iz Presernovega »Krstja pri Savici«. 5.) Moško krstno ime. 6.) Kitajska narodna jed. 7.) Soglasnik. Iste rešitve morajo priti tudi navpično.

Izpopolnilnica

.obe . . . evo ne .rase do . . bes.
Kjer so pike, vstavi prave črke, in dobel boš znan pregovor.

*

Rešitve ugank iz prejšnje številke. Skrit pregovor: Ni vse zlato, kar se sveti. — Skrito ime: Simon Gregorčič. — Po- setnica: Železničar.

Smrt dveh neumornih javnih delavcev

V ljubljanski bolnišnici je po dolgem trpljenju preminil eden izmed naših najboljših poznavalcev socialnega zavarovanja in sploh socialne zakonodaje g. dr. Joža Bohinjec.

Rajniki se je rodil l. 1888, v Lešah pri Radovljici in je po dovršeni gimnaziji študiral pravo v Pragi, kjer je bil leta 1919. tudi promoviran za doktorja prava. Že pred dosego doktorata je stopil v službo tedanje Začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani, kjer je razvil izpodbudno delavnost in je po 1. juliju l. 1922., ko je bil kot naslednik Začasne delavske zavarovalnice zoper nezgode ustanovljen okrožni urad za zavarovanje delavcev, ostal v službi tega urada.

Dr. Joža Bohinjec

Dobri dve leti pozneje je rajniki dr. Joža Bohinjec postal podravnatelj okrožnega urada za zavarovanje delavcev, leto dni pozneje pa njegov ravnatelj. Na tem položaju je ostal do svoje smrti.

Dr. Joža Bohinjec se ni odlično uveljavil samo kot ravnatelj bivšega okrožnega zavoda za socialno zavarovanje delavcev, zdaj zavoda za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine, temveč je s svojo živahno pisano besedo sodeloval tudi pri raznih listih in znanstvenih časopisih. Pred leti, ko je bil še zdrav, je mnogo sodeloval tudi v naši »Domovini«. Dalje je pokojni napisal dve knjigi, in sicer »Pravice delavcev« in »Zakon o zavarovanju delavcev z dodatnimi odredbami in pojasnili«.

Kot človek, ki je zmerom želel delati v prid svojega bližnjega, je rajniki ustanovil Proti-

tuberkulozno ligo. Bil je dalje predsednik Narodnega izseljenskega odbora in podpredsednik Narodne strokovne zveze.

Povsod je iskreno in nesebično sodeloval s svojimi obilnimi izkušnjami in nasveti.

Za rajnikom žalujejo soproga Milka iz ugledne Florjančičeve družine in trije otroci, ki jim izrekamo iskreno sožalje. Vsi, ki so rajnega poznali, ga bodo ohranili v častnem spominu.

*

Po dolgi bolezni je umrl v Ljubljani g. profesor Vladimir Lapajne. Pokojni se je rodil leta 1894. v Črnomlju. Po prevratu je bil eno leto nadomestni učitelj na državni realki v Idriji, leta 1919. pa je bil postavljen za namestnega učitelja na realki v Ljubljani. Z odlokom ministrstva prosvete z dne 3. marca l. 1925. je bil dodeljen ministrstvu v Beogradu, kjer je bil referent za slovenske srednje šole. Tri leta kasneje je bil premeščen na realko v Ljubljano, kjer je ostal do leta 1938., ko je bil zaradi bolezni dodeljen na službovanje v Narodnem muzeju v Ljubljani.

Profesor Vladimir Lapajne

Profesor Vladimir Lapajne je bil vse svoje življenje neumorno delaven. Udeleževal se je v Proforskem društvu, kjer je bil dalje časa tajnik. Tudi na znanstvenem področju je bil zelo delaven. Pisal je slovenske učbenike za geometrijo, in sicer za prvi in drugi razred srednjih šol skupno z dr. Čermeljem, sam pa za peti in šesti razred.

Za časa svojega službovanja v Beogradu se je profesor Lapajne spoznal z Zorko Višnjičevico in se leta 1931. z njo poročil. V zakon se jima je rodil sinček Vladimir.

Naj bo rajnkemu lahka domača gruda! Žaljujoči soprogi in sinku iskreno sožalje!

Slamnatega možica so jima postavili pod okno

Zgodilo se je v poznih nočnih uricah tam nekje na Dolenjskem.

Bila je lepa mesečna noč v prvi polovici jeseni. Pogreznjena v globok molk je na hribcu snivala vasica. Niti pes ni zalajal nikjer. Le velo listje je vztrepetavalo v vetrcu in tiho šumelo, kakor bi pelo uspavanko speči vasi.

Zdajci se je nekje v dolini oglasila fantovska pesem, postajala močnejša in se polagoma bližala. Skozi vas je pojoč prikorakala truma čvrstih fantov. Ustavili so se sredi vasi pod lipo, zaukali glasno, da se je razlegalo tja do sosednjih vasic, nato pa spet peli. Pesem za pesmijo se je izlivala v svetlo noč. Dramila so se vaška dekleta po belih kamricah, se dvigala na posteljah in hrepeneče poslušala lepo petje domačih fantov.

Fantje pod lipo so naposled utihnili. Potem je petje utihnilo in plegli so okrog lipe. Za-

čeli so se pomenkovati o dekletih. Kako ima Gabrova Roza rada fante, kako se Repnikova Vera sladko smeje, kako je Plevelova Katrica zala, njena sestra Jerčka pa sitna in prevzetna.

Tako in enako so fantje ocenjevali vaška dekleta in se vmes objestno krohotali, da se je veseli smeh slišal tja v prijazno kamrico, kjer sta spali Plevelovi dve, zala Katrica in sitna Jerčka.

Soldatov Lojze si je nekaj izmislil

Zdajci se je v glavi Soldatovega Lojzeta skuhalo poredna misel. Ves vesel zaradi svojega sijajnega domisleka je fant zavriskal tako grdo po kravje, da se je iz sladkih sanj zbudila Gabrova Roza in je bila jezna prav zares, kajti sanjala je tedaj nekaj lepega, namreč da ima tudi ona tako lepo frizuro kakor njena tovarišica Slavka.

No, Soldatovemu Lojzetu ni bilo mar njene jeze, ker ni vedel zanjo, pa se je lopnil po kolenih in rekel: Fantje, meni je pa nekaj v glavo padlo!

»Da ti le ni na glavo,« — se je oglasil Prebrisančev Nacek. Fantje so se zakrohotali. Lojzeta je pa pograbila jeza.

»Ejdun, mislite, da sem res tako neumen, kakor mi je videti.«

»Tako neumen res nisi, ampak petkrat bolj!« ga je dražil Prebrisančev Nacek, ki je bil velik sitnež in je rad delal zgago.

Soldatov Lojze je bil razžaljen. Gotovo bi bil zapustil družbo, da ga niso drugi fantje zadržali in potolažili.

»No, povej, Lojze, kaj ti je padlo v glavo,« je dejal Srakoperjev Janez.

»Dajmo nekoliko ponagajati našim dekletom!« — je svetoval Lojze. »Naredimo slamnatega možička!«

Fantje so bili takoj za ta načrt in pripravljeni, da pomagajo zgraditi slamnatega možička. Celo Prebrisančev Nacek ni ugovarjal. Hitro so se dogovorili in se potem razkropili, da poiščejo, kar je potrebno za rojstvo takega slamnatega možička. Kmalu so bili spet vsi zbrani pod lipo. Eden je prinesel razcefrane hlače, drugi je nekje iztaknil star zakrpan suknjič, tretji se je vrnil s slamo, četrta s cunjami, peti je dobil kol, ki naj bi možička držal pokoncu. Prebrisančev Nacek pa je prinesel staro avstrijsko vojaško kapo.

»Zdaj imamo vse, kar potrebujemo,« je rekel Zajčev Tone. »Lahko začnemo delo. Bog je ustvaril Adama, mi bomo pa slamnatega možička!«

Možička iz slame so postavili Plevelovima pod okno

Marljivo so se fantje lotili dela. Ura v zvoniku vaške cerkvice je baš bila polnoči, ko je bil slamnati možič izgotovljen. Na debelo glavo so mu poveznili vojaško kapo ter ga prislonili ob lipo. Bil je tako imeniten dečko, da so ga fantje kar občudovali.

»Takega lepega fanta se bodo naša dekleta gotovo srčno razveselila!« se je smejal Pajkov Stane. »Kateri ga bomo poklonili?«

»Tisti, ki še nima svojega fanta in ki bi se rada omožila,« je predlagal Srakoperjev Janez. »Ker drugega ni, bo tudi takle dobro došel!«

»Veste kaj,« je svetoval Prebrisančev Nacek. »Kar Plevelovima dekletoma Katrci in Jerčki ga nesimo. Prav včeraj mi je ena tožila, da nima fanta. Naredimo ji veselje. Ako napravimo še podstavek, ko možič segel gor do okna.«

S tem predlogom so bili vsi zadovoljni. Eden si je naložil možica na ramo, nato je družba fantov šla proti Plevelovi hiši. Tiho so zavili okoli ogla in obstali pri zadnem koncu hiše. Tam je bila kamrica Katrice in Jerčke. Okno je bilo zaradi precej tople noči nekoliko odprto in fantje so zdajci začuli krepko smrčanje, ki je prihajalo iz kamrice. Bilo je slišati, kakor bi nekdo strgal korenje.

Fantje so nekaj časa poslušali in se muzali.

»Kako imeniten koncert!« je menil eden.

»Tiho, da ju ne zbudimo,« je svaril Prebrisančev Nacek.

»Ne boj se. Obe spita kakor za stavo. To bo imenitno, ko se bo ena ali druga zbudila in opazila, da gleda nekdo skozi okno.«

Dva fanta sta prinesla izpod kozolca star koš, v katerem je oče Plevel vozil gnoj na polje. Ta koš so fantje poveznili pod okno in naložili nanj še razne druge predmete, da je iz te navlake zrasel dokaj visok oder. Na ta podstavek so fantje postavili slamnatega možiča ter ga podprli od raznih strani, da se stal pokoncu in ponosno kakor kakšen vitez na svojem spomeniku. Glava možiča je le toliko segala nad spodni okvir okna, da jo je bilo iz kamrice lahko opaziti.

Ko je bilo delo končano, so se fantje tiho razgubili vsak v svojo stran.

Strah in groza Plevelovih deklet

Ura je odbila eno. Tedaj se je zdramila Plevelova Katrica, odprla oči in pogledala okrog sebe. V kamrici je bilo svetlo kakor po dnevu. Zazdehala je in se hotela obrniti na drugo stran, tedaj pa se je po naključju ozrla proti oknu. Lahko si mislimo, kako neznansko se je Katrica prestrašila, ko je opazila, da gleda

nekdo skozi okno v kamrico. Razločno je videla glavo, pokrito z vojaško kapo. Marija pomagaj. To je gotovo tat, ki se hoče vtiho-tapiti v hišo. Začela je tresti in klicati sestro Jerčko, ki je mirno spala.

»Kaj pa si tvariš?« je bila Jerčka nevoljna, ko se je predramila.

»Ali ga ne vidiš?« se je tresla Katrica. »Poglej vendar. Nekdo hoče priti k nama. Skozi okno gleda.«

Tudi Jerčka se je pošteno ustrašila, ko je zagledala v okviru okna človeško glavo. Strah in groza! Sestri sta se skrili pod odejo, se pokrili čez glavi in trepetaje pričakovali, kda bo neznanec začel lesti v kamrico. Zdaj pa zdaj je Jerčka v strahu pokukala izpod odeje. Klicati se ni upala ne ena ne druga.

»Ali je že prišel noter?« je vprašala Katrica. »Ne. Še zmerom gleda skozi okno!« se je prepričala sestra.

»Jehata! Okno je odprto. Pojdi in ga zapri!«

»Le ti pojdi!«

»Se ne upam!«

»Jaz tudi ne!«

Ker pa je ostalo vse tiho in mirno in ni tujec niti poskušal priti v kamrico, sta se sestri nekoliko ojunačili.

To je gotovo nekdo, ki naju hoče strašiti!« je rekla Jerčka.

»Nagovori ga,« je svetovala Katrica.

Jerčka se je vzdignila na postelji in zaklicala:

»Kaj hočeš, smrkavec? Zakaj naju gledaš? Spat pojdi!«

Nič odgovora. Oni pri oknu se ni niti zganil.

»Polij ga!« je svetovala Katrica.

Naglo je smuknila Jerčka s postelje, poiskala v kuhinji vode in se tiho splazila do okna.

»Tu imaš, smrkavec!« je zaklicala, dvignila posodo in vso tekočino zliła nesrečnemu vasa- valcu na glavo.

Nato je hitro odskočila in zaklicala smeje se:

»Zdaj se bo gotovo umaknil!«

Toda v veliko presenečenje Katrice in Jerčke se ni nočni vasa- valc zmenil niti za ta poliv. Še malo se ni premaknil, dasi je vse curjalo od njega. Še zmerom je stal pod oknom in molče gledal v kamrico.

»Ta je pa nesramen!« se je razjezila Katrica. »No, jaz mu že pokažem!«

Hitro je smuknila izpod odeje. Pograbila je v kotu slonečo metlo in z njo ubogega vasa- valca tako silno oplazila po glavi, da se je pre- vrnil vznak in z velikim ropotom zgrmel na tla, kjer se je prelomil na dvoje.

»Joj, dol je padel!« se je prestrašila Katrica. »Gotovo se je prav pošteno polomil ali pa celo ubil!«

Slamovnika sta odstranili in fantom pokvarili šalo

Obe hkratu sta se sklonili skozi okno in ostrmeli, ko sta zagledali, kaj vse je bilo nagrma- deno pod njunim oknom. Zdaj sta šele spo- znali, da je vasa- valc bil le slamnat možiček.

»Joj, joj,« je tožila Katrica. »Jutri bo ne- delja. Ljudje bodo hodili mimo k jutri maši. To se bodo smejali in se norčevali iz naju.«

»Veš kaj,« je rekla starejša in odločnejša Jerčka. »Najpametnejše bo, da tega salamen- skega možička spraviva v kraj. Tako ne bo nih- če izvedel, kaj so nama fantje hoteli zagosti.«

Rečeno, storjeno. V samih srajcah in bosi sta se Katrica in Jerčka splazili iz hiše ter začeli v potu obraza raznašati navlako, ka- tero so bili fantje nagrmdili pod oknom.

Fantje drugega dne niso bili nič kaj zado- voljni, ker o slamnatem možičku pred Plevelom ni bilo sledu in se tako njihov načrt, da bi osmešili dekleti, ni posrečil. Medtem pa sta se Katrica in Jerčka delali, kakor da ništa o ničemer ničesar vedeli. Na tistem sta se še veselili, ko sta grede k maši videli poparjene fantovske obraze.

Edvard.

KAJ JE RAJ

Jakec: »Mamica, povej mi, kako je v raju.«
Mati: »Veš v raju je tako, kakor je pri nas, če je očka z doma, a ti, tvoj bratec in tvoja sestra v šoli...«

Hitro nekaj italijanščine

Štiriindvajseta vaja

Posebnosti

o rabi vrstilnih števnikov

Italijani označujejo datum drugače kakor Slovenci. Postavljajo namreč samo pri prvem v mesecu »prvi« s spolnikom, pri vseh drugih dnevih pa rabijo glavne števnike (dve, tri, štiri itd.). Tako rečejo »il primo novembre« (prvi november) enako kakor mi, toda že drugi november je »il due novembre« (dvo- besedno: dve november), tretji november je »il tre novembre« (dvo- besedno: tri november), četrti novem- ber je »il quattro novembre« in tako na- prej.

Karel I. je Carlo primo, Ludvik XVI. Luigi decimosesto. V teh primerih je njih raba torej enaka kakor pri nas.

Kolikega smo danes? se glasi v italijanščini: Quanti ne abbiamo oggi? Dobesedno: Kolike od njih imamo danes? Odgovor bi se glasil na primer: Ne abbiamo diēci. Dobesedno: Od njih (namreč dni) imamo deset.

Vlomke izraža italijanščina v vrstilnih števniki- h (prvi, drugi, tretji itd.). Na primer: un terzo (ena tretjina), un quarto (ena četrtina), un quinto (ena petina) itd. Ena polovica je »un mezzo«.

Vrstni red, kadar so vlomki in cela števila pri kakšnem samostalniku, je tale: cinque mētri e mēzzo (dvo- besedno: pet metrov in pol). Takšen vrstni red je lahko tudi v slovenščini. Tre chilogrammi e un quarto di burro (dvo- besedno: Tri kilogrami in četrt sirovega masla). Mēzzo (pol) ostane navadno nespremenjen, če stoji po samostalniku, če pa je pred samostal- nikom, se mora z njim skladati v spolu. Na primer: una libbra e mēzzo (en funt in pol), toda una mēzza libbra (polovica funta).

Koliko je ura? se glasi: Che ora ē? Od- govor E' un'ora (Je ena ura) ali pa: E' il toco. Za označbo ure od ene naprej pa pravijo Italijani: sono le due (sta dve), sono le tre (so tri), sono le quattro (so štiri) itd. Polo- vice in četrti ure označujejo takole: le sei ed un quarto (šest in ena četrt), le sei ed un mēzzo (šest in pol), le sei e tre quarti (šest in tri četrti) ali pa: le sette meno un quarto (se- dem manj ena četrt) itd.

Poldne je: E' mezzodi (mezzogiorno). Pol- noč je: E' mezzanotte. Ob kateri uri? = A che ora? Ob eni uri = A un'ora (ali pa al- l'una). Ob dveh = Alle due. Ob treh = Alle tre.

Dopoldne = antimeridiane ali pa di mattina. Popoldne: pomeridiane ali dopo mezzodi (mez- zogiorno) ali pa nel pomeriggio. Zvečer = di sera. Ponoči = di notte.

Prvič = primo ali primieramente; drugič = secondo ali secondariamente; tretjič = terzo (ne sme se rabiti terzamente) ali in ter- zo luōgo (dvo- besedno: na tretjem mestu) če- trtič = quarto ali in quarto luōgo; petič = quinto ali in quinto luōgo; šestič = sesto ali in sesto luōgo itd.

Enostaven = semplice; dvojen = dūplice; trojen = trīplice; dvojno (kot samostalnik) = il doppio; trojno (kot samostalnik) = il triplo.

Ponovite pri tej priliki naše vaje o števniki- h.

Nekaj stavkov za vajo

Sono nato il primo settēmbre. Carlo ē morto il cinque maggio. Quanti ne abbiamo oggi? Oggi ne abbiamo quindici. Che ora ē adesso? Al mio orolōgio sono soltanto le undici e mēz- zo. Quando parte il nōstro trēno? Alle nove e venti. Cameriēre, datemi una mēzza bottiglia di vino rosso. Dopodomani partirō col trēno delle sette per Roma. Di che re parlate (Voi)? Di Vittorio Emanuele terzo. — Razlaga besed: sono nato = rodil sem se; ē morto = umrl je; il maggio = maj; oggi = danes; adesso = zdaj; l'orolōgio = ura (instrument, ki kaže čas; ura kot časovna enota je: l'ora); quando = kdaj; partire = odpotovati; il trēno = vlak; il cameriēre = natakar; datemi = dajte mi (velelnik iz date in mi); la bottiglia = steklenica; il vino = vino; rosso = rdeč; do- podomani = pojutrišnjem (dopo = po; do- mani = jutri); partirō = bom odpotoval (pr- va oseba prihodnega časa od glagola partire); per = za (v tem primeru: za Rim; po naše je boljše: proti Rimu, v Rim); parlare = go- voriti; di che = o katerem (Di che re parlate? = O katerem kralju govorite?); il luōgo = kraj, mesto (in questo luōgo = na tem mestu).

Pobudna gospodarska delavnost

slovenskih priseljencev v Srbiji

Beograd, novembra

V varvarinskem srezu je 250 slovenskih na- seljencev iz dravograjskega in litijskega okra- ja. Pretežno so iz prvega okraja zaposleni v industriji, nekaj pa je učiteljev. Gospodarski načrt, ki so si ga ob prihodu postavili, je do- slej rodil oljarno, kjer se dobiva olje iz buč- nic. Delno z lastnimi sredstvi, delno pa so po- budno pripomogli do te oljarne: Hrast, Senica in Doberšek iz Prevalj in Cufer iz Črne. Ako bo mogoča družava oljnega semena preko zime, bo nekaj družin zaposleno in bo tako imelo svoj obstanek.

Meščanskošolska učitelja Hergot in Rojec,

bivajoča v Varvarinu, sta bila nameščena: Hergot v Nišu, drugi v Trsteniku. Izmed osnov- nošolskih učiteljev je nameščen župančič Jože v Varvarinu.

Oktobra se je mudilo v Beogradu na pri- stojnih mestih odposlanstvo slovenskih prise- ljencev (Borišek, Pernat, Doberšek in Lahov- nica) in dalo dragocene pobude za napredova- nje sadjarstva in obrti. Mudilo se je v kme- tijskem ministrstvu, dalje v semenski in ži- vinski centrali in v centrali kmetijskih zadrug, kjer so obljubili našim priseljemcem vso po- moč, ki jo more zdajšnja Srbija nuditi v korist sebi in priseljenim.

Šentruperške novice

Št. Rupert na Dolenjskem, novembra

Z zanimanjem so letos pričakovali šentru- perčani praznik vseh mrtvih, dan spomina na naše drage, ki so že odšli tja, od koder se nih- če ne povrne, zaradi tega, ker je naše poko- pališče prenovljeno po načrtih arhitekta Pleč- nika. Po dolgem in počez je narejena pot v obliki križa. Na žalost pa je zapadel tolikšen sneg in je še na praznik s tako vnemo padal, da smo praznovanje vseh mrtvih odložili na drugi dan, na nedeljo. Kljub slabemu vremenu smo potem v nedeljo praznovali spomin vseh mrtvih.

Vino smo spravili, pa ga ni toliko, kakor smo pričakovali. Zavoljo kislega vremena, ki je vladalo ob času zoritve, je tudi vino kisel- kasto. Vendar pravijo kmetovalci, da bi bili zadovoljni, če bi vsaj takega bilo vedno dosti na razpolago.

Vsesvetki sneg nam je polomil tudi precej drevja. V skrbeh smo, če se vreme ne izboljša, za steljo, ki je še vsa v gozdu. Čebelarji so dobili melitozo za krmljenje čebel, saj je bila čebelna paša čez poletje slaba.

Novice

*** Dodatni deleži kruha.** Pod predsedstvom Duceja je imel 25. oktobra in 1. novembra v Rimu sejo ministrski preskrbovalni odbor, ki se je bavil z vprašanji pridelovanja, razdeljevanja in omejitve v porabi živil. Navzoči so bili številni pristojni činitelji. Odbor je sprejel številne predloge za razdelitev kruha. Na koncu se je Duce potrdil nastopne sklepe: 1. Prizna se dnevni dodatni obrok 100 gr kruha mladeničem, ki živijo v zavodih. 2. Prizna se skupni obrok 500 gr delavcem, ki opravljajo najtežja dela, to je rudarjem, gozdnim delavcem, prekladalcem in tistim, ki so zaposleni pri težkih delih v gorah. 3. Prizna se obrok 50 gr kruha povrh 50 gr testenin otrokom in dečkom, ki dobivajo hrano v šolskih kuhinjah. 4. Prizna se dodatni obrok 100 gr materam od petega meseca nosečnosti naprej. Ta nova obremenitev prehranjevalnega načina se bo izravnala z omejitvami, ki bodo naložene nekaterim pridelovalcem, ki sami ne obdelujejo svojega polja in nekaterim imovitejšim slojem. Nove izpremembe stopijo v veljavo 1. decembra.

*** Zvišanje pokojnin zavarovancem glavne bratovske skladišnice v Ljubljani.** V namenu, da se izboljša gospodarski položaj upokojenec in nezgodnih rentnikov rudniške in topilniške industrije, je Visoki Komisar odredil zvišanje pokojnin in nezgodnih rent upravičencem glavne bratovske skladišnice v Ljubljani. Zvišanje se izvede v obliki dodatnih dokladov tako, da se celotni zneski doslej tekočih draginskih dokladov od 1. oktobra zvišajo za 50 odstotkov.

*** Letošnje Vodnikove knjige.** Vodnikova praksa za l. 1942. in Mirana Jarca »Jalov dom« izideta ob koncu novembra, zato je treba s prijavo med člane Vodnikove družbe že piheti. Zamudnikom založnica žal ne bo mogla ustreči, ker se knjige tiskajo v omejeni nakladi. Zato vsi brž med Vodnikovce!

*** Dr. Janko Pikuš je preminil.** Te dni je umrl na svojem domu v ljubljanski Rožni dolini odvetnik dr. Janko Pikuš, star 58 let. Ne le zaradi poklicne sposobnosti, temveč zaradi človeških vrlin so ga spoštovali vsi, ki so ga poznali. Dolga leta je služboval v Dolni Lendavi in je bil med ljudstvom izredno priljubljen. Pri delu med ljudstvom mu je z enako požrtvovalnostjo kot učiteljica pomagala njegova žena ga. Berta. Dr. Pikuš je bil po rodu z Gorenjskega. Nekaj časa je bil tudi v službi pri Ivanu Hribarju kot tajnik. Lani je že moral opuščati svoje delo in iskal je zdravja na Golniku. Zapustil je dve hčerki dijakinji in vzorno življenjsko družico. — Iskreno jim sožalje, rajnkemu pa bo ohranjen časten spomin!

*** Smrt uglednega sodnika.** V soboto 1. t. m. je umrl v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji sodnik g. Jože Troje. Zaradi njegovega plemenitega značaja so ga povsod spoštovali. Ohranili ga bodo v blagem spominu.

*** Smrt upokojene šolnice.** V Ljubljani je preminila ga. Minka Megušarjeva, rojena Goslarjeva, učiteljica v pokoju. Rajnka je dolga leta vzgajala mladino. Bila je več let učiteljica v Podzemlju v Beli krajini, nazadnje pa upraviteljica dekliske šole pri Sv. Jakobu, kjer si je z vzgojnim delom pridobila mnogo zaslug. Blag ji spomin!

*** Nove cene tobaka, cigar in cigaret v javni prodaji so:** tobak za njuhanje: rezan Macubino od 30 na 40, v prahu Sun di Spagna od 65 na 80 lir za kg, rezan tobak: Dalmazia od 160 na 200 lir, I. močan, debelo in tanko rezan, od 90 na 100 lir za kg; cigare: Cavour od 2.60 na 3, Regalia od 2.60 na 3 lire, boljši Toscani od 80 na 90 centezimov, boljši polovični Toscani od 40 na 45, Virginia od 80 centezimov na 1 lito, Roma od 30 na 35 centezimov za kos; cigarete: Savoia od 50 do 65, Eneo od 40 na 50, Serraglio od 36 na 45, Macedonia Extra od 34 na 42, Tre Stelle od 25 na 30, filtrirane Tre Stelle od 25 na 35, izvozne Macedonia od 27 na 32, Stadio od 22 na 26, AOI od 22.5 na 28, Nazionali od

18 na 22 centezimov za kos. Izdelki ljubljanske tvornice: tobak za žvečenje: od 58 na 60 lir za kg; rezan tobak: savski od 75 na 110, ekstra duvan od 114 na 150, duvan I. od 57 na 75, duvan II. vrste od 40 na 55 lir za kg; cigare: Virginia od 50 na 80, Portoriko od 35 na 60, kratke od 25 na 40 centezimov za kos; cigarete: Neretva od 170 na 240 lir za 1000 kosov ali 24 centezimov za kos, Morava od 155 na 200 lir za 1000 kosov ali 20 centezimov za kos, Zeta od 123.50 na 180 lir za 1000 kosov ali 18 centezimov za kos, Ibar od 115 na 160 lir za 1000 kosov ali 16 centezimov za kos in Drava od 95 na 130 lir za 1000 ali 13 centezimov za kos.

*** Cene soli v Italiji.** V zvezi z zvišanjem cen tobačnih izdelkov je omeniti, da so v Italiji zvišane tudi cene soli. Zvišanje znaša po vrstah soli od 25 do 50 odstotkov.

*** Opozorilo gostinskim obratom.** Nekateri gostinski obrati se branijo sprejemati odrezke živilskih nakaznic, ki jih izdajajo ostale pokrajine v Kraljevini in ki jih predložijo oni, ki pridejo v Ljubljano iz notranjosti države. Gostinski obrati, ki tako postopajo, kršijo odredbo, ki jo je izdal Prevod in ki je zanje obvezna. Vse gostinske obrate zato pozivamo, da strogo upoštevajo omenjeno odredbo, v smislu katere veljajo živilske nakaznice, ki jih izdajo občine ostalih pokrajin, tudi v ljubljanski pokrajini, kakor so živilske nakaznice iz ljubljanske veljavne v ostalih pokrajinah. Ljubljana, 5. nov. 1941. Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata.

*** Obvezno cepljenje proti tifusu.** Visoki Komisar za ljubljansko pokrajino je glede na zadavne predpise odredil: Člen 1. Preprečevalno cepljenje proti tifusu je obvezno za te-le kategorije oseb: a) strežno in kuhinjsko osebje, osebje, zaposleno pri razkuževanju in snajenju bolnišnic in zdravilišč; b) osebe, zaposlene pri oskrbovalni službi za vodo, zbiranju in razpečevanju mleka; c) osebe, zaposlene v javnih pralnicah, pri prevozu bolnikov in pri razkuževanju, tudi če so nameščenci zasebnih naprav. Člen 2. Cepljenje je brezplačno in ga morajo opraviti občinski zdravniki, ki morajo imeti vse ceplence v tekočem razvidu. Cepivo dobavlja na zahtevo občin Visoki Komisarjat po Higienškem zavodu. Člen 3. Izvedba te naredbe se poverja okrajnim načelnikom, mestnim poglavarstvom in Higienškemu zavodu. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo v denarju do 1000 lir. Ta naredba je stopila v veljavo 3. t. m.

*** Občni zbor Cankarjeve družbe** bo 8. decembra ob 10. uri dopoldne v prostorih Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani. Na dnevnem redu bo sklepanje o razidu društva.

*** Glavna zadržna zveza v Dalmaciji ustanovljena.** Guverner za Dalmacijo Ekszellenca Bastianini je ustanovil Osrednji urad zadržništva za Dalmacijo. V tej zadržni zvezi bo zastopano nad 300 krajevnih zadrug, ki bodo razvijale svojo delovnost zlasti na področju ribolova in kmetijstva.

*** Pridelek lešnikov in njihov pomen pri prehrani.** V Italiji so prišli tudi lešniki pod zaporo in jih tisti, ki so jih nabrali, in tudi trgovci ne smejo več prodajati, da se na ta način doseže pravična razdelitev lešnikov na vse prebivalstvo. Po dosedanjih podatkih, ki jih navaja »Agit«, so v Italiji leta 1936 nabrali 283.000 metrskih stotov, lešnikov, leta 1936. 231.000, 1938 samo 151.000, lanske leto pa spet 244.000 metrskih stotov. Lanski pridelek je bil obilnejši kakor povprečna pridelek v zadnjih petih letih. Lešnike uporabljajo med drugim pri izdelovanju raznih slaščic. Iz lešnikov delajo dalje moko za razne slaščice in posebno olje, ki ga prodajajo kot sredstvo za lepotečenje ali kot zdravilo.

*** Posamezne lastovke so še tu.** Na Velikem Gabru so še 25. oktobra videli nekaj mladih lastovk. Praviijo, da slabotnejše mlade lastovke ostanejo v svoji domovini. Menda jim nagon pravi, da ne bi prenesle dolgega potovanja. Verjetno je pa tudi, da šre težavneje prenašajo hude zime.

*** S šivanko se je zastrupila.** V vasi Malem Gabru se je v začetku letošnjega poletja poročila edina hči posestnika Ihančka iz Radohove vasi z mladim gospodarjem Kebličevga posestva. Srečni zakon pa ni trajal dolgo. Sredi septembra si je mlada žena s šivan-

ko čistila zob. Takoj je začutila hudo bolečino, čeljust ji je ohrumela in poklicani zdravnik je ugotovil hudo zastrupljenje, kateremu je po nekaj dneh strašnih bolečin tudi podlegla. Njeno prezgodno smrt obžalujejo poleg moža, staršev in sedmih bratov prav vsi vaščani Malega Gabra. Čeprav je bila le kratek čas med njimi, se je s svojo ljubeznivostjo priljubila prav vsem. Samo vaščani so ji za zadno slovo prinesli nad 20 vencev in šopkov. Žalostni dogodek naj bo v opomin vsem, kako je potrebna največja pažnja tudi pri najmanjši ranici, še posebno pa v ustih.

*** Po 45 letih ječe pomiloščen.** Celih 45 let se je pokoril v ječi kmet Gaetano Fiori, doma iz okolice Rima. Zdaj ga je Vladar pomiloštil in so ga po tolikih letih poslali spet domov. Šteje zdaj že 70 let. Sodišče ga je leta 1896 obsodilo na dosmrtno ječo zaradi umora. V zaporu se je lepo vedel in je bil spričo tega, ker je kazal očitne znake poboljšanja, tudi pomiloščen. Zdaj je šel domov, kjer ga je sprejela ena izmed njegovih nečakinj. Drugih svojcev nima več.

*** 600 kg težkega medveda ustrelili.** V razsežnih Auerspergovih gozdovih na Kočevskem ustrelili 600 kg težkega medveda, ki je tamkaj delal škodo že precej časa. Težka žival je bila ustreljena blizu Koprivnika. To je bila prva letošna žrtev v medvedjem rodu na Kočevskem. Še enega medveda čaka krogla, kajti več kakor dva medveda na leto je prepovedano ubiti.

*** Požar v Štorovju.** Te dni je zgorelo v vasi Štorovju, občini Sv. Križ, hiša Zupana Jožeta. V hiši so bili štirje majhni otroci sami. Otroke je v zadnem trenutku rešil posestnikov sin Rudolf Mrzel. V hiši je imel gospodar vse poljske pridelke. Na kraj nesreče sta takoj prišla brigadir Mazzulla Santo in bivši komandir Janez Slak.

Iz Trsta in Gorice

Ljudsko gibanje v Trstu v devetih mesecih letošnjega leta izkazuje nastopne številke: Porok je bilo 1463 (nasproti 1762 leta 1940.), rojstev je bilo 2908 (leta 1940. jih je bilo 2988), smrtnih primerov pa 2883; od tega odpade 1308 primerov samo na prve tri mesece: januar, februar in marc. Leta 1940. je bilo v prvih devetih mesecih 2646 smrtnih primerov. Kakor se vidi iz teh števil, je bilo letos nazadovanje pri porokah in rojstvih, napredovanje pa v smrtnih primerih.

Cerkev na Nabrežini je obnovljena. Prenovili so glavni oltar, presbiterij je dobil nekaj stranskih slik, stene presbiterija so pri tleh obložili z izglajenimi marmornatimi ploščami, slike na stropu pa so na nekaterih krajih, kjer jih je vlaga poškodovala, na novo preplekali. Vzdali so nov krstni kamen, umetniško delo, ki je dar nabrežinskih kamnoseških tvrdk Montecatini in Gorlato. Za ostala dela so prav tako prispevala druga nabrežinska podjetja. Nekaj so dali tudi župljani v denarju, kar je bilo uporabljeno predvsem za predelavo električne razsvetljave.

Gorica bo preorala 100.000 kvadratnih metrov vrtov in nasadov. V smislu Mussolinijevih navodil je odredil goriški župan inž. Casasola, da se preorje in obdela 100.000 kvadratnih metrov neobdelane površine, ki je last goriške mestne občine. Ta zemljišča so deloma stavbne parcele, delno pa vrtovi in parki, ki leže v raznih delih mesta. Na preorani površini bodo v prvi vrsti posadili krompir in turščico. »Tudi ena ped goriške zemlje ne sme ostati neobdelana!« je naglašil župan.

Natečaj za najboljše pridelovalce žita v Goriški pokrajini. Pokrajinski odbor za žitno bitko v Gorici je objavil nagrade najboljšim pridelovalcem žita v novem gospodarskem letu. Natečaja se lahko udeležijo mali kmetovalci žita, ki ne posejejo z žitom več kot en hektar in ne manj kakor 2000 kvadratnih metrov zemlje. Nagrade, ki se črpajo iz posebnega sklada Ministrstva za kmetijstvo in gozdove in Zveznega zavoda beneških hranilnic so naslednje: prva nagrada v znesku 400, tri nagrade po 300, šest po 200, osem po 150 in 18 po 100 lir.

Smrt ugledne kraške korenine. Pred dnevi je v Opatjem selu preminil ugledni posestnik Franc Marušič v visoki starosti 80 let. Zaradi Blag mu spomin, družini pa iskreno sožalje! svoje značajnosti je bil splošno spoštovan.

Uspehi mladega pevca. Na tekmovanju pevec, ki se je vršilo v Alessandriji, je zbudil veliko pozornost mlad pevec Maks Suran iz Trsta. Ta 24letni fant, po rodu iz Pazina v Istri, ki živi že vrsto let v Trstu, je očaral vse strokovnjake s svojim krasnim tenorjem. Uspeh, ki ga je dosegel v Alessandriji, mu je na mah odprl lepo bodočnost. Takoj so ga najeli za vrsto koncertov, ki jih je že imel po raznih mestih Italije.

Praznik sv. Karla Boromejskega v Gorici. Te dni so Goričani praznovali god velikega milanskega svetnika sv. Karla Boromejskega, ki mu je posvečena mala cerkva v Seminarski ulici. Sveto mašo je daroval knezo-nadškof ob sodelovanju številne duhovščine, popoldne pa je opravil slovesne večernice.

Zlata poroka. V Sežani so imeli te dni redki življenjski praznik. Zakonska druga Franc Stojčič, rojen 1. 1856., in njegova žena Frančiška, rojena 1. 1868., sta obhajala zlato poroko. Številnim čestitkam, ki sta jih slavljence prejela, se pridružujemo tudi mi.

Uspešna borba proti neplodnosti. Središče za borbo proti neplodnosti, ki posluje v okoližni bolnišnici Viktorja Emanuela III. v Gorici pod vodstvom primarija prof. dr. Boschettija, je pravkar zaključilo prvo leto svojega dela. Zavod je imel že od vsega začetka precejšen dotok bolnic in je njih število naraslo na 78. Po zadnem štetju prebivalstva v Kraljevini znaša razmerje neplodnih zakonov po dveh letih od poroke 10 odstotkov, v Gorici in v pokrajini pa so neplodni zakonski pari vendar postali zelo redki. Izmed 78 žena, ki so iskale zatočišče v zavodu, je bilo 10 mlajših od 25 let, torej v starostni dobi, v kateri je uspeh operacije lahko hiter in dober. Večina njih pa je že prekoračila 30 let, ko plodnost že počasi pojema in je zdravljenje že znatno težavnejše.

Smrt mladega fanta. V Smarju na Vipavskem so ob spremstvu vse soseske položili k zadnjemu počitku 18letnega Viktorja Vitovca, edince ugledne družine iz vasi Lisjakov. Pri kolesarskem izletu, ki ga je napravil v družbi z več fanti, se je močno prehladil in obolel za pljučnico. Družini iskreno sožalje!

Otrok je utonil v vaškem kalu. Nedavno so se v Temnici na Krasu igrali otroci okrog vaškega kala. Med njimi je bila tudi poltretjeletna Vidica Pahorjeva. Otroci so metali v vodo kamenčke in občudovali kroge, ki so se delali na gladini. Vidica je želela ta naravni pojav opazovati od bliže in je stopila tako blizu, da je zdrknila v vodo. Sosede so prihiteli in potegnili Vidico iz vode, vendar že mrtvo. Staršem iskreno sožalje!

Iz Gorenjske

Carinske meje na Spod. Štajerskem in Gorenjskem. Carinske meje na Spodnem Štajerskem in Gorenjskem, ki sta bili 1. oktobra vključeni v nemško carinsko področje, tvori zdaj državna meja teh pokrajin z naslednjimi nemškimi železniškimi obmejno-carinskimi postajami: v prometu z Italijo: Rateče-Planica, Bistrica-Bohinjsko jezero, št. Vid-Višmarje, Črnuče, Laze in Jelovec; v prometu s Hrvaško: Dobova, Sv. Rok in Središče ob Dravi. Carinarnice so pristojne za ves promet. Od 15. oktobra dalje veljajo na Spodnem Štajerskem in Gorenjskem v carinskem prometu carinski in drugi upravni predpisi nemškega železniškega prometa.

Razpis nagrade za najdbo pogrešanca. Na Koroškem pogrešajo že od 15. oktobra državnega tožilca Steinbickerja in Thorna, ki je prišel k Vrbskemu jezeru z družino na dopust. Dne 14. oktobra se je odpeljal v vlakom v Beljak, od koder je hotel z avtobusom kreniti v Pliberk. Vlak pa je imel zamudo, zato je Steinbicker menda kar peš krenil v Rožno dolino, da se povzpne v planino. Odtlej ni za njim sledu. Beljaški planinski reševalci so preiskali že vse planinske kočice, toda pogrešanca še niso našli. Žena je zdaj razpisala 500 mark nagrade tistemu, ki najde moža ali pa vsaj pokaže zanesljive sledove.

S čolnom se je ponesrečil. V valovih Drave je izginil 52-letni splavar Tomaž Freidel, uslužben pri neki tvrdki v Dravogradu. Peljal se je s čolnom po Dravi, v vrtincu pa se je čoln prevrnil in splavarja so odnesli valovi.

Iz Spodnje Štajerske

Sodni svetnik Fran Kranjčič je preminil. Prav na dan pred praznikom mrtvih je v Celju umrl g. Fran Kranjčič, sodni svetnik v pokoju. Bil je ugleden spodnještajerski rojak, ki je kot odličen pravnik in kot kremenit značaj užival polno spoštovanje. V Celju je služboval nad 30 let. Tam je zadno dobo tudi užival zasluženi pokoj in tam je zdaj skrušen pod težo svojih 75 let našel svoj zadni domek. Blag mu spomin!

Slovo gornjegrajskega žepana. Te dni je šel iz Gornjega grada prvi župan Franc Reisner. Prirejena mu je bila odhodnica. Od odhajajočega župana se je poslovil tudi novi župan Haudek.

Svečan pogreb v Braslovčah. V Braslovčah so 31. oktobra pokopali Ivana Čmaka, njegovo ženo Štefanijo, rojeno Findeisnovo, in vrtnarja Ivana Bobka. Pogreb je bil slovesen.

Založba iz prevratnih dni pred sodiščem. V Gradcu se je moral zagovarjati Jakob Tajnšek iz Nove cerkve pri Celju, ker je 6. aprila zadel z bajonetom svojo ženo, voditeljico poštnega urada. Zagovarjal se je, da mu je zvečer, ko sta šla z ženo domov, zdrsnila puška z nasajenim bajonetom z ramen in udarila ženo. Nastopila je zastrupitev in žena je po dvajsetih dneh trpljenja umrla v celjski bolnišnici. Jakob Tajnšek je bil zdaj obsojen na šest let ječe, a državni tožilec se je pritožil zaradi prenizke kazni.

Iz Hrvatske

Otvoritev italijanskega potniškega urada. Te dni so v Zagrebu odprli italijanski potniški urad Enit. Uradu je priključen sedež italijanske kazižne propagande s stalno razstavo italijanske knjige.

Zagrebski Sokol vključen v ustaško milico. Hrvatski Sokol je bil po poglavitkovih navodilih vključen v ustaško milico kot odsek »Grič«. To pa velja samo za Zagreb, kjer naj služi »Grič« v prvi vrsti izobraževanju telovadnih učiteljev za vso milico in ustaško mladino. Za poveljnika »Griča« je bil imenovan milični major Reš.

Hrvatski zastavi je zmerom treba izkazati čast. Hrvatski listi pišejo: »Če gre po cesti pod zastavo hrvatska vojska, ustaši, mladina ali kakršnokoli narodno društvo, morata vsak Hrvat in vsaka Hrvatka z vzdignjeno desnico pozdraviti zastavo. Kdor gre naprej, mora pozdravljati z dvignjeno desnico samo za čas, dokler zastava ne gre mimo. Onega, ki tega ne stori, je treba najprej mirno opozoriti, pozneje pa na odločen način zahtevati od njega pozdrav zastavi.

Nov hrvatski poslanik v Berlinu. S poglavitkovim odlokom je bil razrešen dozdašnji hrvatski poslanik v Berlinu dr. Franjo Benzon. Na njegovo mesto je imenovan dozdašnji prosvetni minister dr. Mile Budak.

Hannoverski župan v Zagrebu. Na osem-dnevni obisk je prišel v Hrvatsko hannoverski župan von Haltenhof. Za časa svojega bivanja v Zagrebu je obiskal predstavnike hrvatskih oblastev in bil sprejet tudi pri poglavitniku.

Imenovanje novega doglavitnika. Poglavitnik je imenoval ustaša Stjepana Matijeveća, gostilničarja iz Blata na Cetini, za doglavitnika, s čimer je ta postal član sveta doglavitnikov.

Nemško šolstvo na Hrvatskem. Hrvatsko prosvetno ministrstvo je izdalo dopolnilno uredbo o ureditvi nemškega šolstva na Hrvatskem. V prosvetnem ministrstvu je bil ustanovljen posebni oddelek za nemško šolstvo, poleg tega pa osem inspektoratov, in sicer v Zemunu, Rumi, Vukovaru, v Vinokovcih, Osijeku, Našicah, Virovitici in Banji Luki. Uredba obsega tudi učni načrt nemških ljudskih in srednjih šol in določbe o ustanavljanju novih šol. Vsi dozdašnji nemški oddelki na hrvatskih šolah so bili preurejeni v samostojne učne zavode.

Vračanje hrvatskih rodbin iz Srbije. Po podatkih hrvatskega preseljevalnega urada se je od ustanovitve nezavisne države Hrvatske vrnilo iz Srbije v Hrvatsko 18.000 družin z okroglo 70.000 družinskimi člani.

Bankovci po 10 in 20 dinarjev na Hrvatskem. Narodne novine v Zagrebu objavljajo z dne 1. t. m. zakonski odlok, po katerem preneha zakonita veljavnost bankovcev po 10 in 20 dinarjev kot plačilnega sredstva. Od dneva 3. t. m. dalje ni nihče več obvezan sprejemati teh bankovcev več kakor do višine 100 kun. Za državne urade velja meja 250 kun.

Bosanski Aleksandrovac se imenuje zdaj Adolfstal. Hrvatski uradni list objavlja naredbu, po kateri je dobil bosanski Aleksandrovac, kjer prevladuje nemško prebivalstvo, nazaj svoje nemško ime Adolfstal. Obenem je postal Bosanski Aleksandrovac sedež občinske uprave.

Iz Srbije

Lep pogreb Slovenca v Valjevu. V valjevski bolnišnici je umrl Ivan Potrato, bivši občinski tajnik na Jesenicah. Pokojni se je rodil 1. 1884. v St. Vidu-Prevojah pri Kamniku. Bil je med prvimi člani Dramskega društva v Ljubljani. Gledališka žilica ga ni zapustila do smrti. Svoje velike izkušnje je uporabljal kot igravec, režiser in maskar na jeseniškem gledališkem odru, kjer je pred nekaj leti slavil 35letnico gledališkega udejstvovanja. Pokojnik je 12. julija letos odšel z Jesenic v Priliski Kiseljak v Srbijo. Osmega septembra pa je prišel že bolan v Valjevo k tamošnjim Slovencem. Umrl je za oslabelostjo srca. Pogreb se je vršil 30. oktobra skozi vse Valjevo ob udeležbi vseh 290 valjevskih Slovencev. Pred mrtvaško vežo se je od pokojnika poslovil z lepimi besedami g. Cvetko Kristan z Jesenic. Pevski zbor valjevskih Slovencev pa je zapel v slovo še večno lepo »Vigred«. Pogrebne obrede je iz prijaznosti izvršil pravoslavni duhovnik. Pokojnik zapušta soprogo, hčerko ministra Jožeta Gostinčarja, in dve hčerki, ki so vse tukaj v Srbiji. Pokojnikovim svojcem v Srbiji in doma izrekamo iskreno sožalje, pokojniku pa naj bo zemljica lahka!

Železniški promet v Srbiji. Srbska železniška uprava objavlja, da je začasno obnovljen omejeni promet krajevnih vlakov. Zdaj spet redno vozita dva vlaka na progi Beograd—Niš, na kateri je bil promet začasno ustavljen.

Prosvetni minister je bil Geca Kon. Pod tem naslovom piše beograjsko »Novo Vreme« o znanem beograjskem knjigarju Geci Konu, ki je svojevoljno določal, kaj se bo v Srbiji tiskalo in kaj ne, katere knjige se morajo in katere se ne smejo prevesti in tako naprej. »Ministri so se menjavali,« piše list, »prosvetna politika se je neprestano vedno znova izdelovala, samo nekdo je zmerom ostal na svojem mestu in brez motenj odločal, po kateri poti naj gre prosveta v naši deželi. To je bil Geca Kon, ki je prav za prav edini odločal o naši prosvetni politiki.«

Tudi srbski 10 in 20-dinarski bankovci vzeti iz prometa. Srbska narodna banka poroča, da izgube bivši jugoslovenski 20-dinarski in 10-dinarski bankovci 16. novembra veljavo. Centrala Srbske narodne banke bo sprejemala te bankovce od 10. do 19. t. m., kolikor niso bili prinešeni v nasprotju z deviznimi predpisi od drugod v Srbijo. Nemška vojaška oblastva lahko zamenjajo bankovce tudi pri Nemškem državnem kreditnem zavodu v Beogradu in njegovih podružnicah v Nišu.

× Svetlolasi ljudje se ne prehlade tako hitro kakor temnolasi. Znano je, da je najboljši sredstvo proti prehladu utrjevanje telesa. To potrjuje tudi dejstvo, da so plajasti ljudje manj nagnjeni k prehladu kakor ljudje z lasmi, ker je njih koža na glavi utrjena. Zanimiva je tudi ugotovitev, da se svetlolasi ne prehlade tako lahko kakor ljudje s temnimi lasmi. Zenske, ki so se začele pod vplivom mode manj oblačiti, niso več tako podvržene boleznim nosu in vratu kakor prej.

Španska bolezen ob koncu prejšnje svetovne vojne

Pobrala je več ljudi kakor vojna sama — Vzrok njene sile je bil v zmanjšani telesni odpornosti zaradi hudih časov

Kuge, lakote in vojne reši nas, o Gospod! Stara je že ta krščanska prošnja do Boga. Priča nam, da so se vse te tri strahote družile v starih časih. Iz zgodovine vemo, da so se razne epidemične bolezni pojavile prav ob času dolgotrajnih vojn.

Zadnja huda epidemija je razsajala po naših krajih ob koncu minile svetovne vojne. Bila je to tako imenovana španska bolezen, ki je tudi v slovenskih krajih terjala na tisoče žrtev. Španska bolezen je bila neke vrste influenza, ki je sicer večkrat nastopala že prej, a tudi po tem času, vendar nikdar tako kruto kakor tokrat. Pravijo, da se je začela najprej med vojaki na bojiščih, od koder se je neznano kako prenesla v kraje, ki so med seboj zelo oddaljeni. Nastopala je v Afriki, na Labradorju, na Filipinih, na otokih Južnega morja. Na ameriškem polotoku Aljaski so izumrle za to boleznijo cele vasi. Za špansko boleznijo so umirali v Ameriki, v Evropi in Aziji, zlasti v Indiji, kjer je umrlo zanjo okoli pet milijonov ljudi.

V Evropi je razsajala kakor smo že rekli, najprej na bojiščih. Bilo je to aprila l. 1918. Meseca maja pa je zajela Španijo v zelo hudi obliki. Od tod je tudi dobila ime španska bolezen. O umiranju vojaštva za špansko boleznijo smo takrat malo izvedeli, ker so poveljstva vojsk prikrivala epidemijo pred javnostjo. Preletela je ta epidemija takrat prav ves svet, vendar ni povsod nastopala enako kruto. V Sloveniji so bile vasi, kjer so skoraj vsi ljudje zboleli zanjo. Pisec teh vrst pozna vas, kjer so razen štirih ali petih ljudi vsi ležali, vendar ni nihče umrl, kar priča o trdoživosti slovenskega rodu. Nevarna je bila španska bolezen le zaradi tega, ker se je družila s pljučnico. Tak bolnik, ki je na špansko bolezen dobil pljučnico, je bil skoraj vsak izgubljen. Časopisi, ki so izhajali v času epidemije, so prinašali po cele strani osmrtnic.

Najhuje je razsajala prav ob koncu vojne, potem pa je začela popuščati. Trajala je k sreči le kratko časa, vendar je v petih

mesecih pomorila več ljudi, kakor znaša število žrtev v vseh letih svetovne vojne.

Zakaj je sicer skromna influenza postala tako nevarna bolezen, pa ne more nihče zanesljivo vedeti. Zdravniki, ki so se pečali s tem vprašanjem in preučili tudi druge podobne pojave iz zgodovine, zatrjujejo, da je sicer nedolžni influenci dala tako hudo moč splošna ljudska oslabeledost spriču pomanjkljive prehrane in pa prevelike živčne napetosti, ki je trajala tako dolgo časa in rahljala živčevje.

Prav lahko je to vzrok, kakor so lahko vzrok epidemijam izredno slabe letine in hude povodnji, kar ima vse za posledico pomanjkanje in živčno prenapetost.

Mnogo kug iz zgodovine morda tudi ni bilo nič drugega kakor influenza ali kakšna druga sicer skromna nalezljiva bolezen, ki je začela pobirati ljudi, ker so oslabeledi in izgubili odpornost zaradi vojne ali slabe letine z lakoto.

Pač je menda že vsakdo prebral kakšno grozotno zgodbo o kugi iz starih časov. Take kuge so pogosto razsajale tudi po naših krajih in iztrebile po cele vasi. Ker je bila zdravniška veda v starih časih zelo pomanjkljiva, pogosto o teh epidemijah ne vemo ničesar jasnega. Širila pa se je epidemija v starih časih še bolj kakor sedaj, ker so ljudje, namesto da bi ostajali doma in se ne družili, nasprotno vreli od vseh strani skupaj in hodili na razne božje poti prosit Boga za usmiljenje.

Kolera, legar, črne koze in griža so bile v starih časih gotovo med tistimi kugami, ki so trebale človeštvo. Dandanes se nam ne zdi verjetno, da bi se pri napredujoči zdravniški vedi mogle te bolezni tako epidemično razširiti. Med svetovno vojno so se proti njim uspešno borili, toda proti španski bolezni zdravniška veda ni imela leka. Ta bolezen je zdravnikom tako rekoč ušla iz rok in se ni končala prej dokler ni preletela vsega sveta in pobrala slabotne ljudi.

Kitajska gledališča so čisto drugačna od naših

Letaki namesto kulis — Igralka si kar s prstom v zraku zarže vrata in potrka nanje, čeprav jih ni

U Pej Ju se imenuje stalno kitajsko narodno gledališče v daljnem Vladivostoku na Kitajskem trgu. Stoji na dvorišču. Da dospes v gledališče, moraš mimo goste vrste kitajskih prodajal z živili, na katerih vise velikanski papirnati šopi in svetilke. Gledališče je veliko in je ob vsaki predstavi natrpano polno Kitajcev in kitajskih otrok. Po vsej gledališki dvorani so razvrščene mizice in klopi in vse pije čaj iz skledic brez podstavkov.

Na ušesa ti neprestano udarja bobnanje medenastih gongov in godba vrešči brez konca. Godbeniki sede na odru ob strani. Igralci v bleščečih nošah, čez in čez poslikanih z zmaji, stopajo s plesočimi koraki čez oder in podpirajo godbo s cvilečim petjem.

Oder je v kitajskem gledališču nekaj posebnega. Predstavljajo na primer prizor ob trdnjanskem obzidju. V ospredje stopita dva služabnika in odvijeta zid kakor kak velik letak. Z veliko spretnostjo zmeče vodja sovražnike čez zid in takoj nato priredi ples zmage. Služabnika spet zvijeta kuliso in jo odneseta. Na enak način prinašajo in odnašajo vse potrebno pohištvo, orožje, pijačo in drugo.

V zadnji steni, na kateri je naslikana večerna pokrajina, so v vsakem kotu vrata:

vhod in izhod za vse igralce. Skozi vrata na levi vstopajo in skozi vrata na desni odhajajo. Godba svira neprenehoma in se dobro prilagaja občutkom glavnih igralcev. Ti so, mimogrede povedano, okusno maskirani. Odmorov ni. Če postane kdo lačen, odide v eno izmed prodajal z živili ob vhodu v gledališče, zaužije kaj in se vrne.

Vsakih 10 do 15 minut prinese odrski sluga glavnim osebam po eno čašo vina, ki jih najbrž pošiljajo gledalci. Igralci se okrepčajo in nadaljujejo svoje delo. Če nisi zmožen kitajščine, seveda ne moreš razumeti vsebine neskončne igre, ki navadno obravnava dogodke iz kitajske zgodovine, toda so sami po sebi tako privlačni in zanimivi, da razumevanje jezika kar ne pride v poštev.

Dejanje je čisto navadno. Na primer: pridrob brhka lepota, ki tiho prepeva hiti na sestanek s svojim ljubimcem. Tudi ljubimec je že tu, samo draga ga ne vidi. Ona s prstom nariše vrata v zraku, potrka na vrata, ki jih ni, jih previdno odpre, spet zapre in zaljubljenca sta združena. Takšnih prizorov je mnogo, a prednašajo jih tako moistrosko, da jih gledalec spreime z največjim ugodjem.

Doslej kitajske žene niso smele nastopati na odrih. Gibanje za večjo svobodo ženstva

v zadnjih letih pa je povzročilo, da prelomijo tu pa tam ta običaj. Tudi na odru v Vladivostoku so se pojavile žene, vendar pa v zelo skromnem številu v razmerju do mož.

Vsa predstava traja približno šest do sedem ur, vendar pa ni niti na igralcih niti na gledalcih opaziti utrujenosti. Nasprotno, obojestransko navdušenje rase bolj in bolj. Pogosto glavni igralec, o katerem bi mislili, da je že dovolj izmučen, proti koncu predstave odlično izvede tako težek ples, da se vse poslušalstvo vznese na razgiblje in mu navdušeno vzklika. To bučanje je nekaj čisto posebnega; čuje se približno takole: Hhon-hhon-hhon! Ko se igra konča, bi lahko začeli spet od začetka, tako je razpoloženje med igralci in gledalci.

× **Prva električna lokomotiva s turbino na bencin.** V švicarskem Badenu izdelujejo novo vrsto lokomotive. Bo to prva električna lokomotiva na svetu, ki jo bo gnala turbina na bencinski pogon. Velika švicarska tvrdka Brown Boveri si jo je zamislila, da s tem novim izumom dostojno praznuje 50 letnico obstoja. Nova lokomotiva sestoji iz turbine na plinski pogon, zračnega hladilnika in kotla za gorivo. Dinamski stroj gonijo kolesa na zobce, ki naredijo od 5200 do 8120 obratov na minuto. Nova lokomotiva, ki so jo zgradili za švicarske železnice, ima moč 2200 konjskih sil. Sestava je nadvse preprosta in ker te vrste lokomotiva ne potrebuje vode za hlajenje, mislijo, da jo bodo v bodoče uporabljali zlasti v tistih deželah, kjer vode primanjkuje.

× **Argentinske zaloge žita so velike.** Po najnovejših poročilih so se povečale zaloge pridelkov v Argentini na 85.480.870 metrskih stotov turšice, 28.690.730 metrskih stotov pšenice in 8.695.480 metrskih stotov lanenega semena. Za vse te velikanske količine Argentina ne more najti odjemalce, ker je zaradi vojne izvoz zastal.

× **Norveški uporniki obsojeni na smrt.** Iz Osla poroča Nemški poročevalski urad: Posebno nemško vojno sodišče je obsodilo na smrt šest Norvežanov, obtoženih dejanj v korist sovražnika. Obsojenci so bili ustreljeni.

× **Aretacije v Siriji.** Iz Bejruta se doznava, da je bilo v zadnjih dneh aretirano nad 400 mladih Sirijcev, ki so obtoženi protiangliškega delovanja. Poslali so jih delno v ječe, delno v koncentracijska taborišča.

× **Spor med Japonsko in Rusijo zaradi potopitve japonske ladje.** Japonska vlada je vložila oster protest pri sovjetski vladi, ker se je japonski potniški parnik »Kivimaru« potopil ob korejski obali, ko je zadel ob sovjetsko plavajočo mino. To je že četrti japonski parnik; z njega pogrešajo 350 ljudi.

× **Zidje na Slovaškem se smejo voziti samo v tretjem razredu.** Od 1. novembra je na Slovaškem v veljavi odlok, ki Židom zabranjuje potovanje v prvem in drugem razredu železniških vagonov. Prepovedana jim je tudi uporaba jedilnih in spalnih vagonov. V tretjem razredu pa se smejo voziti samo v oddelkih, ki so posebej označeni za Žide.

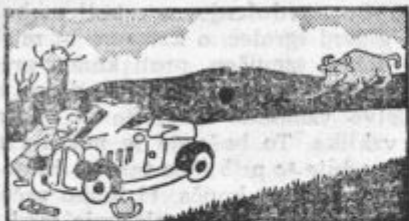
× **Po udarcu na glavo spi že nad 100 dni.** V kodanjskih zdravniških vrstah je zbudil največje zanimanje primer neke mlade žene. Bila je duševno in telesno čisto zdrava, a pred meseci je padla in se udarila z glavo ob kamen. Nezavestno so prepeljali v bolnišnico, kjer je kmalu zaspala. Minilo je že 100 dni, pa se še ni zbudila. Skušali so jo z vsemi sredstvi obuditi, toda zaman. Tudi obujanje z električnim tokom visoke napetosti ni nič zaleglo. Doslej so jo ohranili pri življenju le z vbrizgi in s tekočo hrano.

× **Številke govore, da poročni dočakajo višjo starost.** Po nekih podatkih pride na vsake 200 oseb, ki dočakajo štirideset let starosti, 125 oženjenih in 75 samskih. Pri šestdesetletnikih je razmerje med poročenimi in neporočenimi 48 proti 10, pri sedemdesetletnikih na 27 proti 11 za poročene.

× **Najbolj strupena rastlina na svetu.** Dva vseučiliška profesorja iz Osla sta odkrila v dolini reke Linnopa v južni Afriki še neznan rastlino, v kateri je petkrat tako hudo strup, kakor je strup strup. Rastlina je visoka samo nekaj centimetrov in ima krasne rubinasto rdeče liste.

Smeh je zdravje :::::

Na bikovski pogon

Hlačon se na izlet je popeljal, a sredi je poti mu voz obstal. Več z mesta motovila ne dobi, tedaj nasproti bik mu pridrvi.

Sijajna misel mu v možganih zraste: govejo moč dobiti mora zase. Še bolj govedo z robcem je razburil, da bik naravnost k njemu jo je kuril.

Ko blisk Hlačon je skočil v motovilo in že po cesti se je zakadilo. Hlačon udobno svoj volan vrti in jeze bikove se veseli.

ENO NAPAKO IMA

Dana: »Rekel si mi že, da ne kadiš in ne piješ. Kaj pa druge ženske, ali se ne pečaš z njimi?«

Mile: »Nikoli, ljubica.«

Dana: »Kakšne napake pa kaj imaš?«

Mile: »Eno samo imam: da se namreč rad zlažem...«

MALI OGLASI

UGODNO NAPRODAJ nekaj prvovrstnih šivalnih strojev, koles, otroških vozičkov, harmonik itd. — »PROMET«, nasproti križanske cerkve. — Ob nedeljah dopoldne na ogled! 133

SLUŽKINJO za vsa dela, poljska in gospodinjstva dela, iščem. — Angelca Kunstelj, trgovina in gostilna, Ježica. 132

OBZIRNOST

Novoporočenec (kadi cigaro): »Ženka, ali res tobakov dim škoduje zavesam?«

Novoporočenka (vesela): »Ah, kako si obziren! Seveda jim škoduje.«

Novoporočenec: »No, potem pa zavesne snemi.«

PSIČKA ŠE NI VIDEL

Možak (na ulici): »Ali ste videli kakšnega psička?«

Stražnik: »Nisem.«

Možak: »Kako dolgo pa ste že pri policiji?«

Stražnik: »Dvajset let.«

Možak: »Dvajset let stojite vsak dan na cesti, pa niste še nikoli videli psička?«

TAKOJ MU POSTANE TOPLO

Prijatelj A.: »Kar mučno je gledati, ko hodiš v tem mrazu okoli v tako lahki pelerini, medtem ko nosi tvoja žena dragocen kožuh.«

Prijatelj B.: »Vidiš, takoj mi je postalo vroče, ko si me spomnil na njen dragi plašč...«

NA SPREHODU

Tila: »Tako hladen si nasproti meni. Boltežar pa mi je včeraj rekel, da bi me iz ljubezni kar pojedel.«

Boštjan: »Seveda, saj mi je prav predvčerajšnjim omenil, da je njegova najljubša jed gosja pečenka...«

ADAM IN RAJ

Katehet: »Kako dolgo je bil Adam z Evo v raju?«

Mihec: »Do jeseni.«

Katehet: »Kako to misliš?«

Mihec: »Jabolka so namreč šele jeseni zrela.«

CIGAN IN SEDMA BOŽJA ZAPOVED

Cigan krade zelnate glave in se zdajci spomni župnikove pridige, v kateri je duhovni gospod tudi rekel: Sedmič: ne kradi! Tako bom storil, — si misli cigan; poruje šest glav in jih potlači v vrečo, sedmo pa pusti na zelniku.

Ciganov pajdaš, ki ga gleda, se mu začudi: »Kaj pa počneš?«

»Božjo zapoved izpolnjujem,« mu odgovori. »Glej, šestkrat sem ukradel, sedmič pa ne, kakor pravi božja zapoved.«

SILNO NEUMEN JE

Gašper: »Tako si neumen, da niti ne veš, kolikokrat je dvakrat dve.«

Melhijor: »O, to pa vem. Če bi še tebe postavil na desno stran te številke, bi bilo štirideset...«

NAJLEPŠI SPOMIN

Špela že ni več prav mlada. K spovedi hodi pogosto in vsakikrat pove, kako je nekoč neki fant vsoval pri njej.

Spovednik, ki se mu je zazdelo, da je Špela ta greh že dostikrat ponovila, ji reče: »Nikar mi zmerom ne pripoveduj tega greha, ki ti je že odpuščen.«

Špela: »Ah, gospod župnik, naj ga še povem, ko mi je vendar tako lep spomin iz mladosti...«

ZLE POSLEDICE BOLEZNI

Kunigunda: »Pravite, da vam bolezen ni pustila nikakih posledic?«

Bartolomej: »Pač, posledice so.«

Kunigunda: »Kakšne neki?«

Bartolomej: »To, da je moja bolničarka zdaj moja žena...«

PREVIDNOST

Hudo bolan mož (ženi): »Zdaj, ko čutim, da bom umrl, mi lahko poveš, ali si mi bila zmerom zvesta.«

Žena: »Kaj pa, če še ne boš umrl...«

PRI VEČERJI

Gospodinja (hčerinemu zaročencu): »Kako vam je teknila večerja?«

Zaročenec: »Izvršno. Priznati moram, da nisem še nikdar tako dobro večerjal.«

Nevestin bratec: »Mi tudi še ne...«

ROŽE IN POLJUBČKI

Urša: »Tvoja krasna roža, ki si mi jo prinesel, zasluži poljub.«

Plahi Matevž je ves srečen, vendar odriva Uršo od sebe.

Urša: »Kaj pa hočeš?«

Matevž: »Se po nekaj rož pojdem...«

VERINI LASJE

Dušan: »Kako krasne pšeničnorumene lase ima Vera!«

Zora: »Od koga jih neki ima, od očeta ali matere?«

Dušan: »Od očeta.«

Zora: »Ta je vendar črnolas.«

Dušan: »Že res, toda je izdelovalec barvil za lase.«

HVALA BOGU

Ravnatelj: »Koliko otrok imate?«

Sluga: »Hvala Bogu, le tri.«

Ravnatelj: »Zakaj pravite hvala Bogu?«

Sluga: »Zato, ker sem bral, da je vsak četrty otrok na svetu Kitajec.«